

Rapport 2024/04

Utvärdering av digitala verktyg i Skogsstyrelsens rådgivningsverksamhet

Uppföljning

© Skogsstyrelsen 2024

Dnr 2022/2023

Projektledare/redaktör

Peter Bjerkesjö, WSP (peter.bjerkesjo@wsp.com)

Projektgrupp/författare

WSP

121 88 Stockholm-Globen

Besök: Arenavägen 7

Tel: +46 10-722 50 00

WSP Sverige AB

Org nr: 556057-4880

wsp.com

Skogsstyrelsens rapporter publiceras som pdf-filer på vår webbplats: www.skogsstyrelsen.se.
Här kan även tidigare publicerade rapporter, liksom böcker och övriga trycksaker laddas ner eller beställas.

Innehåll

Förord	6
Sammanfattning	7
1 Inledning och uppdragsbeskrivning	10
Uppdragsbeskrivning	10
Detaljerade frågeställningar	11
Effektmålen som utvärderingen omfattar	12
Skogsstyrelsens rådgivningsverksamhet	13
2 Metod och genomförande	15
Utvärderingsdesign	15
Metoder för datainsamling	17
Desk research och sammanställning och analys av användarstatistik	17
Enkät	17
Intervjuer	18
3 Utvärderingens resultat	19
Tillgänglighet och målgrupper för nya digitala verktyg	19
Tillgängligheten till rådgivning har ökat	19
En liten del av deltagarna har ändrat sitt beteende på grund av ökat utbud av digital rådgivning	20
Yngre och kvinnor är mer benägna att delta i digitala rådgivningstillfällen	21
Större sannolikhet att delta i fysisk rådgivning när skogsinnehavet ökar	23
Skillnad i sättet att bruka sin skog mellan olika deltagare	24
Små skillnader i tidsåtgång mellan fysiskt och digitalt deltagande	25
Sammanfattning tillgänglighet och målgrupper för nya digitala verktyg	25
Nöjdhet, nytta och effekter av nya digitala verktyg	27
Nöjdheten med Skogsstyrelsens rådgivning är generellt hög, nöjdhet med fysiska rådgivningsformat är något högre än för digitala	27
Det finns vissa skillnader mellan åldersgrupper avseende nöjdhet med olika rådgivningsformer	28
Störst upplevd nytta med fysiska rådgivningsformat	29
Störst upplevd nytta bland yngre deltagare	29
Digital och fysisk rådgivning ses som komplement av skogsägarna	31
En stor andel av skogsägarna anger att tillgången till Mina sidor medför att de kan bli mer aktiva i sitt brukande av skogen	32

Mina Sidor erbjuder ett brett stöd för målgrupperna _____	32
Relativt få vidtar konkreta åtgärder, små skillnader mellan fysisk och digital rådgivning _____	33
Större effekt av vidtagna åtgärder i skogen bland dem som deltagit fysiskt _____	33
Störst effekt bland dem som deltagit i individuell rådgivning både fysiskt och digitalt _____	34
Sammanfattning nöjdhet, nytta och effekter _____	35
Skogsstyrelsens interna arbetsmetoder och processer med nya digitala verktyg _____	36
Skogsstyrelsen upplever att det inte finns någon skillnad i kvalitet mellan digital och fysisk rådgivning _____	36
Skogsstyrelsen upplever att flöden och processer inom rådgivningen är mer effektiva med övergången till digitalt format _____	37
Skogsstyrelsen upplever att det idag är enklare att rikta rådgivningsverksamheten mot de uppsatta effektmålen _____	38
Upplevda nyttor med digitalisering _____	38
Upplevda begränsningar och hinder med digitalisering _____	39
Ett externt perspektiv: Skogsägarföreningarna upplever att deras flöden och processer inom rådgivningen är mer effektiva med övergången till digitalt format _____	39
4 Slutsatser och rekommendationer _____	41
Övergripande slutsatser _____	41
Tillgängligheten till rådgivning har ökat med övergång till digitala format _____	41
Digitala och fysiska rådgivningsformat kompletterar varandra _____	41
Rådgivningsinsatserna har en viss effekt på deltagarnas beteende som leder till vidtagna åtgärder _____	41
Fysiska rådgivningsformat förefaller vara något mer effektiva än digitala, men kombinationen är mest effektiv _____	42
Det finns ett stort intresse och potential för utveckling av rådgivning mot effektmålet ökad miljöhänsyn _____	42
Rekommendationer för fortsatt utvecklingsarbete _____	42
Analysera och tydliggör Skogsstyrelsens roll på marknaden och i förhållande till andra aktörer _____	43
Analysera och utgå från målgruppernas behov _____	43
Segmentera innehållet i rådgivning och utbildningar _____	43
Utveckla samverkan med andra aktörer som en del i utvecklingen av rådgivningsverksamheten _____	44
Utforska möjligheterna att kombinera styrkan i fysiska format inom de digitala verktygen _____	44
Satsa på kompetensutveckling av den egna personalen _____	45

	Följ upp genomförda rådgivnings- och utbildningsinsatser och utveckla rutiner och processer för lärande inom organisationen _____	45
5	Bilaga enkätundersökning _____	46
	Enkät46	
	Beskrivning av urval _____	46
	Kunskapsnivå _____	49
	Rådgivning och utbildning _____	50
	Nyttan med och effekter av rådgivning och utbildning _____	52

Förord

Skogsstyrelsen genomför årligen strategiska effektutvärderingar vars resultat ingår i underlag för myndighetens strategiska verksamhetsutveckling. Rapporten redovisar resultatet av en utvärdering av hur effektiva Skogsstyrelsens digitala verktyg är för att skapa nytta i Skogsstyrelsens rådgivningsverksamhet med syfte att leda till önskade effekter i skogen.

Utvärderingen har genomförts under 2023 av en extern utredare – WSP – på uppdrag av Skogsstyrelsen. Utvärderingen har utgått från Skogsstyrelsens verksamhetsstrategis effektområden mer varierat skogsbruk, minskade verksskador, mer vitala och produktiva skogar samt förbättrad miljöhänsyn.

De slutsatser och förslag som utredaren presenterar i rapporten kommer att ingå som underlag i planeringen av fortsatt utveckling av Skogsstyrelsens rådgivningsverksamhet.

På uppdrag av Skogsstyrelsens styrgrupp för arbetet med strategisk effektutvärdering tackar jag myndighetens arbetsgrupp för strategisk effektutvärdering, WSP samt andra involverade för bra utvärderingar, goda arbetsinsatser och värdefulla bidrag till utredningen

Jönköping 2023-12-20

Frank Lantz
Enhetschef, Skogsstyrelsen

Karin Östberg
Senior advisor, Skogsstyrelsen

Sammanfattning

Digitaliseringen är både en starkt påverkande omvärldsfaktor och ett strategiskt utvecklingsområde. Utvecklingen är snabb och hela Skogsstyrelsens verksamhet påverkas av den. En rad vägval och prioriteringar behöver göras för att säkra ett effektivt resursutnyttjande. Inom rådgivningsverksamheten är det svårt att utvärdera om effekterna av digitaliseringen är de som myndigheten hoppas på och det är svårt att förutsäga hur den fortsatta utvecklingen av rådgivningstjänster ska se ut för att nå önskade effekter i skogen.

Det behövs en bättre förståelse för hur olika digitala verktyg, utbildningslösningar och arbetssätt fungerar för att nå olika målgrupper med rådgivning på ett sätt som kan leda till förbättrad miljöhänsyn. Skogsstyrelsen är därför i behov av att veta mer om vilka myndigheten når med digital rådgivning, hur målgrupperna använder de digitala verktygen och vilka effekter det resulterar i skogen.

Uppdraget innebär att utvärdera hur effektiva Skogsstyrelsens digitala verktyg är i att skapa en nytta i myndighetens rådgivningsarbete som leder till önskade effekter i skogen.

Utvärderingen ska undersöka effekter på skogsägarens attityder, kunskap och på deras planerade eller genomförda skogsbruksaktiviteter, efter att de använt något av verktygen webbutbildningar och digitala skogsträffar, eller när Skogsstyrelsens Mina sidor använts som ett verktyg i en rådgivningssituation.

Uppdraget innebär att utvärdera effekter av verktygen mot följande effektmål:

- Mer variationsrikt skogsbruk
- Minskade skogsskador
- Mer vitala och produktiva skogar
- Förbättrad miljöhänsyn

Utvärderingen ska vidare ta fram förslag på hur digitala verktyg och arbetssätt kan bidra framåt i rådgivningsarbetet, med särskilt beaktande av effektmålet om förbättrad miljöhänsyn.

Utvärderingen visar följande:

Tillgängligheten till rådgivning har ökat med övergång till digitala format

Utvärderingen visar att Skogsstyrelsen genom sin satsning på nya digitala rådgivningsformat ökat tillgängligheten till rådgivning. Myndigheten når ut till klart fler deltagare, inte minst gäller detta yngre målgrupper och kvinnor. Utvärderingen indikerar att det är i huvudsak nya grupper av deltagare man når ut till med de digitala formaten, snarare än att befintliga målgrupper ändrar sitt beteende i någon större omfattning. I begränsad utsträckning sker en beteendeförändring på så sätt att deltagare minskar sitt deltagande i fysiska

rådgivningsformat, men i viss mån kan de digitala formaten även fungera som inkörsport till mer fördjupad och detaljerad rådgivning i fysiskt format.

Digitala och fysiska rådgivningsformat kompletterar varandra

Digitala verktyg har flera fördelar men är ingen universallösning för rådgivningsverksamheten. Det digitala formatet har sina tydliga fördelar i låga kostnader per deltagare, når ut brett till många deltagare och är uppskattat hos deltagarna för sin flexibilitet. Det kan också fungera som en inkörsport till fördjupad och praktisk kunskap. Fysiska format uppskattas för möjligheter till platsspecifik anpassning och möjligheten till att utveckla och tillämpa praktiska kunskaper och åtgärder i skogen. Vidare framhålls i intervjuer och tidigare forskning möjligheter till interaktion mellan deltagare och rådgivare samt interaktion och lärande mellan deltagare om det görs i grupp.

Rådgivningsinsatserna har en viss effekt på deltagarnas beteende som leder till vidtagna åtgärder

Utvärderingen visar att deltagarna generellt är nöjda med Skogsstyrelsens rådgivning och ser en nytta med att delta i de olika rådgivningsformaten. Nöjdhet och nytta tenderar att värderas något högre för de fysiska formaten jämfört med de digitala och högst för individuell rådgivning i fält.

Utvärderingen visar att rådgivningen har en effekt på deltagarnas beteende, men den är begränsad. Det är en relativt liten av del av deltagarna som pekar på att de vidtagit åtgärder som en följd av rådgivningen. Tydligast är effekten på vidtagna åtgärder mot effektmålen ökad miljöhänsyn och mer varierad skog. Det är också mot dessa effektmål som störst andel skogsägare bedömer att deras vidtagna åtgärder har en effekt i skogen.

Fysiska rådgivningsformat förefaller vara något mer effektiva än digitala, men kombinationen är mest effektiv

Utvärderingen visar att fysiska rådgivningsformat förefaller vara något mer effektiva i att generera effekter i skogen, än de digitala formaten. Individuell rådgivning i fält är den rådgivningsform som förefaller generera bäst effekt i skogen. Sannolikt beror detta på en kombination av en rådgivning med god kvalitet och konkretion samt skogsägarens motivation och ambition att vidta konkreta åtgärder.

Utvärderingen indikerar vidare att en kombination av fysisk och digital rådgivning visat sig ha bättre effekt än de digitala och fysiska formaten vart och ett för sig. Detta stärker bilden av digitala och fysiska rådgivningsformat som komplementära och att rådgivningsutbudet bör planeras utifrån detta och förhålla sig till styrkorna med de olika formaten.

Det finns ett stort intresse och potential för utveckling av rådgivning mot effektmålet ökad miljöhänsyn

Vi har i våra intervjuer med skogsägare identifierat ett stort intresse för att arbeta mot effektmålet om ökad miljöhänsyn bland mindre och nya skogsägare som inte

har produktivitet eller ekonomi som överordnat mål för sitt skogsbruk. Många skogsägare i denna målgrupp har deltagit i digitala utbildningar och/eller träffar, bland annat kopplat till hyggesfritt skogsbruk och andra alternativa skogsskötselmetoder. Ett intryck vi fått är att dessa nu verkar sökande om vad som är rätt åtgärder och hur de kan komma vidare med att vidta rätt åtgärder. Det digitala rådgivningsutbudet bör utökas inom detta område och fokusera på åtgärder rörande klimatpåverkan och klimatanpassning, bevarande av biologisk mångfald och andra naturvärden.

Nedan sammanfattar vi våra rekommendationer inför fortsatt utvecklingsarbete på Skogsstyrelsen i punktform:

- Analysera och tydliggör **Skogsstyrelsens roll** på marknaden och i förhållande till andra aktörer
- Analysera och utgå från **målgruppernas behov**
- **Segmentera innehållet** i rådgivning och utbildningar
- Utveckla **samverkan med andra aktörer** som en del i utvecklingen av rådgivningsverksamheten
- Utforska möjligheterna att **kombinera styrkan i fysiska format inom de digitala verktygen**
- Satsa på **kompetensutveckling av den egna personalen**
- **Följ upp genomförda rådgivnings- och utbildningsinsatser** och utveckla rutiner och processer för lärande inom organisationen

1 Inledning och uppdragsbeskrivning

Skogsstyrelsens arbete med strategisk effektutvärdering är ett viktigt verktyg i myndighetens ledningsarbete med strategisk styrning, prioritering samt utveckling av verksamheten. Ett strategiskt effektutvärderingsarbete ska på ett systematiskt sätt bidra till att verksamheten utförs och utvecklas för att åstadkomma avsedda effekter med rätt prioriteringar och effektivt använda resurser. I förlängningen ska effektutvärderingsarbetet vara ett medel för att säkerställa att Skogsstyrelsens verksamhet bidrar till uppfyllandet av de skogspolitiska målen. Det strategiska effektutvärderingsarbetet ska utgå från något eller några av myndighetens sex effektmål och hur olika områden i verksamheten bidrar till dessa mål. Denna rapport utgörs av en extern utvärdering och effektanalys av Skogsstyrelsens arbete med digitala verktyg och arbetssätt i rådgivningsverksamheten inklusive hur det bidrar till Skogsstyrelsens effektmål. Skogsstyrelsen har sedan 2020 en verksamhetsstrategi¹ med ett femårigt perspektiv som sträcker sig till och med 2025. I verksamhetsstrategin finns sex identifierade effekter i skogen som myndigheten valt att arbeta mot. Effektmålen är: Minskade skogsskador Mer vitala och produktiva skogar Mer varierat skogsbruk Förbättrad miljöhänsyn Skydd och ökad skötsel av naturvärden Attraktivare skogar för upplevelser Digitaliseringen är både en starkt påverkande omvärldsfaktor och ett strategiskt utvecklingsområde. Utvecklingen är snabb och hela Skogsstyrelsens verksamhet påverkas av den. En rad vägval och prioriteringar behöver göras för att säkra ett effektivt resursutnyttjande. Inom rådgivningsverksamheten är det svårt att utvärdera om effekterna av digitaliseringen är de som myndigheten hoppas på och det är svårt att förutsäga hur den fortsatta utvecklingen av rådgivningstjänster ska se ut för att nå önskade effekter i skogen. Det behövs en bättre förståelse för hur olika digitala verktyg, utbildningslösningar och arbetssätt fungerar för att nå olika målgrupper med rådgivning på ett sätt som kan leda till förbättrad miljöhänsyn. Skogsstyrelsen är därför i behov av att veta mer om vilka myndigheten når med digital rådgivning, hur målgrupperna använder de digitala verktygen och vilka effekter det resulterar i skogen.

Uppdragsbeskrivning

Uppdraget innebär att utvärdera hur effektiva Skogsstyrelsens digitala verktyg är i att skapa en nytta i myndighetens rådgivningsarbete som leder till önskade effekter i skogen. Utvärderingen ska undersöka effekter på skogsägarens attityder, kunskap och på deras planerade eller genomförda skogsbruksaktiviteter, efter att de använt något av verktygen webbutbildningar och digitala skogsträffar, eller när Skogsstyrelsens Mina sidor använts som ett verktyg i en rådgivningssituation. Uppdraget innebär att utvärdera effekter av verktygen mot följande effektmål: Mer variationsrikt skogsbruk Minskade skogsskador Mer vitala och produktiva skogar Förbättrad miljöhänsyn Utvärderingen ska vidare ta fram förslag på hur digitala verktyg och arbetssätt kan bidra framåt i rådgivningsarbetet, med särskilt beaktande av effektmålet om förbättrad miljöhänsyn. Skälen till detta är att digitala verktyg hittills använts i mindre

---

¹ Skogsstyrelsen (2020) Verksamhetsstrategi 2025. Tillgänglig digitalt: <https://www.skogsstyrelsen.se/globalassets/om-oss/var-verksamhet/verksamhetsstrategi-2025.pdf>

utsträckning inom detta effektmål jämfört med övriga tre effektmål som uppdraget fokuserar på.

Detaljerade frågeställningar

Uppdraget omfattar följande detaljerade frågeställningar som kan sorteras under olika tematiska områden. Dessa är:

Tillgänglighet till rådgivning

- Har tillgängligheten på rådgivning ökat för Skogsstyrelsens målgrupper?
  - Nås fler, eller andra kategorier av skogsägare, genom att använda digitala kanaler än vad Skogsstyrelsen traditionellt har nått genom att använda icke-digitala kanaler?
  - Finns det observerade skillnader i sättet att bruka sin skog mellan de skogsägare som nås via digitala kanaler och med skogsägare som nås via icke-digitala kanaler? I så fall, på vilket sätt?
  - Om det finns skillnader mellan grupperna, vilka effekter kan då förväntas i skogen givet aktuellt forskningsläge och tidigare kunskap om effekter av olika typer av brukningsstrategi hos skogsägare?
  - När Skogsstyrelsen, som en följd av en ökad satsning på digitala rådgivningskanaler och motsvarande minskning av de traditionella, inte längre ut till vissa av målgrupperna? Vilka målgrupper är det i så fall som missas?

Digitala kurser

- Upplever deltagare i Skogsstyrelsens kurser som finns på myndighetens digitala lärplattform (SABA) att kurserna är ett stöd för dem i brukandet i skogen?
  - Vilka eventuella ytterligare behov kan identifieras hos deltagarna?
  - På vilka sätt använder de sina nya kunskaper?
  - Har deltagandet ändrats jämfört med fysiska kurser?
  - Deltar de till exempel oftare eller mer sällan i kurser när de finns tillgängliga i digital form?
  - Läger de mer eller mindre tid på kursen om den är digital än fysisk?
  - Vid vilka tider på dagen, veckodag etcetera deltar de i de digitala kurserna?

Digitala skogsträffar

- Hur fungerar de digitala skogsträffarna som rådgivningsform?
  - Har deltagandet ändrats jämfört med fysiska skogsträffar?
  - Deltar de tex oftare eller mer sällan i skogsträffar när de finns tillgängliga?
  - Leder deltagande i aktiviteter till att deltagare omsätter kunskapen till praktisk handling i sitt skogsbruk?

- Har deltagandet ändrats jämfört med fysiska kurser?

Skogsstyrelsens webbtjänst Mina sidor

- Vilka stöd upplever skogsägare att de har av Mina sidor?
- Hur har det påverkat deras målsättning med sitt skogsägande?
- Medför tillgången till Mina sidor ett mer aktivt och hållbart brukande av skogen?
- Går detta i så fall att spåra i omfattning och inriktning av genomförda skogsbruksåtgärder?

Uppdraget omfattar även frågeställningar rörande Skogsstyrelsens interna arbetsmetoder och processer

- Har flöden och processer inom rådgivningen blivit mer effektiva?
- Kan till exempel rådgivningsmaterial användas mer effektivt, flexibelt (lättare och snabbare att anpassa vid plötsliga förändringar) och i fler användningsområden än tidigare?
- Vilka eventuella nya nyttor kan ha skapats i och med digitaliseringen av skoglig rådgivning?
- Vilka eventuella begränsningar kan identifieras?

Effektmålen som utvärderingen omfattar

Som en del av Skogsstyrelsens strategiska styrning har ett antal effektmål identifierats som särskilt viktiga att fokusera på de kommande åren. Effektmålen beskrivs i Skogsstyrelsens verksamhetsstrategi som sträcker sig till och med 2025. Denna utvärdering fokuserar på fyra av sex effektmål.

Tabell 1. Beskrivning av effektmålen som utvärderingen fokuserar på. Källa: Skogsstyrelsen, Verksamhetsstrategi 2025

Minskade skogsskador
Långsiktigt mål: Att utveckla Skogsstyrelsens och skogssektorns förmåga att hantera och förebygga skador på kort och lång sikt för att säkra tillväxt, biologisk mångfald och skogsråvarans kvalitet.
Att begränsa skogsskadorna är viktigt för tillväxt, biologisk mångfald, ändamålsenliga trädslags utveckling, variationsrikedom och skogsråvarans kvalitet. Extra insatser behövs inom områdena granbarkborre, viltskador och multiskadad tallskog. Generellt behöver vi prioritera ökad kunskap om olika skadegörare och hur de kan bekämpas, långsiktig övervakning, riktade inventeringar samt stärkt förmåga att hantera skador som uppstår. Skogsskötseln behöver anpassas till klimatförändring och ökade skaderisker. Viktiga insatser inom området är framför allt samverkan, uppföljning, rådgivning och kommunikation.
Mer varierat skogsbruk
Långsiktigt mål: Att bidra till att öka variationen i skötsel av skogen för att möta ett förändrat klimat, förebygga skador samt bevara och utveckla biologisk mångfald. Detta inkluderar insatser som främjar mer variation i skogsbrukssätt, metoder och trädslagsval samt anpassning till olika ståndorter.
Variationsrika skogar behövs för att möta ett förändrat klimat, förebygga skador samt för att bevara och utveckla biologisk mångfald. Med variation i brukandet tillvaratas skogens olika värden. Mer variation i skogsbrukssätt, metoder och i trädslagsval samt ståndortsanpassning bidrar till att sprida skaderisker, säkra produktionen av många nyttor och minska sårbarheten för framtida klimatförändringar.

Prioriterade insatser inom området är rådgivning, kommunikation och det fortsatta arbetet med hyggesfritt skogsbruk.
Mer vitala och produktiva skogar
Långsiktigt mål: Att bidra till en hållbar ökad tillväxt i skogen genom åtgärder som främjar skogsbrukets anpassning till klimatförändringar och ökat skogsbrukstryck för biobaserad ekonomi.
Genom ett förändrat klimat och ett ökat tryck på den skogliga resursen för att klara omställningen till en biobaserad ekonomi krävs åtgärder. De åtgärder som bedöms ge positiva effekter på tillväxten inom ramen för en hållbar utveckling och med hänsyn till andra samhällsmål ska ligga till grund för arbetet. Bland åtgärder som identifierats betonas insatser för minskade skogsskador och beprövade metoder på stora arealer, till exempel skogsskötsel som tillvaratar potentialen i förädlat skogsodlingsmaterial och ökad röjning. Lämpliga åtgärder inom området är framför allt kommunikation, samverkan och policyutveckling.
Förbättrad miljöhänsyn
Långsiktigt mål: Att bidra till en fortsatt förbättring av miljöhänsynen för att säkerställa bevarande av viktiga värden i skogslandskapet.
Miljöhänsynen behöver fortsätta att förbättras för att bevara ovanstående värden. Miljöfunktioner som ska prioriteras är hänsyn till kulturmiljöer, stigar och leder, vatten och hänsynskrävande biotoper. Viktiga insatser är framför allt fortsatt kompetensutveckling, förvaltning och utveckling av målbilderna för miljöhänsyn, objektsvis dialog, samt att utveckla och genomföra hänsynsuppföljning.

Skogsstyrelsens rådgivningsverksamhet

Förmedling av kunskap, information och råd till skogsägare och andra aktörer i skogen är sedan länge en viktig uppgift för Skogsstyrelsen. Skogsstyrelsens budskap ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Arbetet med rådgivning och kunskapsförmedling finansieras med myndighetsmedel, medel från landsbygdsprogrammet samt med medel för skogsskador och det nationella skogsprogrammet. Rådgivning förekommer också i regionala utvecklingsprojekt. Rådgivningsverksamheten handlar om att ge konkreta råd, förmedla kunskaper, påverka attityder och stödja önskvärda beteenden.²

Skogsstyrelsens rådgivningsverksamhet består av ett antal rådgivningsformer. Dessa rådgivningsformer går att dela in i fysisk och digital rådgivning. I tabell 2 nedan presenteras de olika formerna av rådgivning.

Den fysiska rådgivningen består av individuell rådgivning och rådgivning i grupp. Den fysiska individuella rådgivningen innebär ofta att Skogsstyrelsens distriktsrådgivare besöker skogsägaren och tillsammans med skogsägaren går igenom beståndet. Därutöver kan skogsägaren även få individuell rådgivning genom att besöka distriktrådgivarens kontor. Individuell rådgivning kan även ges digitalt på distans via exempelvis Teams, telefon eller web-tjänsten Mina Sidor. Utbudet av vad man kan få individuell rådgivning om kan variera med de lokala kontoren. Den rådgivning som sker fysiskt i grupp sker genom gruppträffar, utbildningar och kurser. Aktiviteterna kan genomföras både i fält och/eller inomhus i en lokal. Aktiviteterna är till för alla typer av skogsbrukare och för

² Skogsstyrelsen (2022) Skogsstyrelsens årsredovisning 2022.

olika typer av kunskapsnivåer. Ämnesutbudet kan precis som den individuella fysiska rådgivningen variera mellan olika geografiska områden.

Den digitala rådgivningen består dels av så kallade digitala skogsträffar, dels av självstudier i form av webbaserade kurser och material på Skogsstyrelsens lärplattform SABA. De digitala skogsträffarna sker ofta genom digitala grupp föreläsningar i exempelvis Teams eller Skype. De webbaserade självstudierna är möjliga att genomföra när skogsägaren har tid och lust och kräver ingen föransökan.

Tabell 2. Skogsstyrelsens rådgivningsverksamhet uppdelat i fysisk och digital rådgivning.

Typ av rådgivningsform
Fysiska gruppträffar/utbildningar/kurser i fält och/eller i en lokal
Fysisk individuell rådgivning i fält/skogen/rummet
Individuell rådgivning digitalt/på distans (Teams, mina sidor, e-post etcetera)
Digitala skogsträffar/utbildningar/kurser (via Skype, Teams eller Zoom)
Digitala (webbaserade) självstudier på Kunskapsportalen SABA

2 Metod och genomförande

Utvärderingsdesign

Uppdraget omfattar att utvärdera hur effektiva Skogsstyrelsens digitala verktyg är i att skapa en nytta i myndighetens rådgivningsarbete som leder till önskade effekter i skogen. Målet med utvärderingen är därmed att utvärdera effektiviteten i de digitala verktyg som Skogsstyrelsen använder i sin verksamhet.

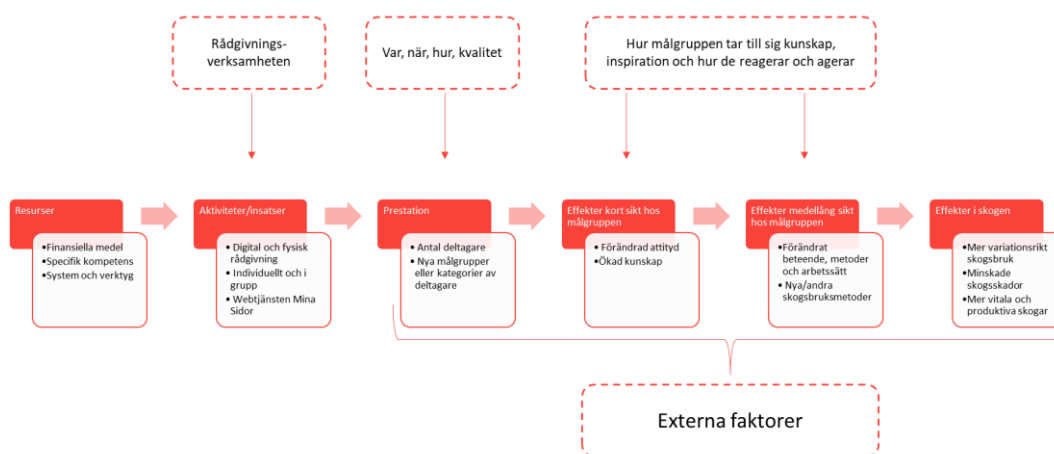
Effektivitet är ett relativt mått och behöver alltid sättas i relation till något. De digitala verktyg som står i centrum för utvärderingen behöver alltså jämföras med något annat. Som jämförelser i utvärderingen har vi framför allt valt att analysera de digitala verktygen med icke-digitala verktyg eller rådgivningsformat med liknande syfte och inriktning. De olika digitala formaten har också jämförts med varandra.

För att kunna göra en analys av effektivitet behöver vi vidare kunna fastställa att insatserna har en effekt i relation till effektmålen. Det vill säga att insatserna leder till att skogsägare genomför skogsbruksåtgärder som leder till önskade effekter i skogen.

Uppdraget ska ge en bild av i vilken mån olika digitala verktyg bidrar till att påverka skogsägares attityder, kunskap och deras planerade eller genomförda skogsbruksaktiviteter, efter att de använt något av verktygen webbutbildningar och digitala skogsträffar, eller när Skogsstyrelsens Mina Sidor använts som ett verktyg i en rådgivningssituation.

Effekter kan ibland uppstå i flera led och detta kallas vanligtvis effektkedja, där en insats leder till en effekt som i sin tur leder till en ny effekt och så vidare. I denna utvärdering utgår vi ifrån en sådan effektkedja som beskrivs i figur 1 nedan. Pilarna i bilden representerar ett förväntat orsak-verkan-samband. Effekterna representerar önskade utfall, det vill säga det man förväntar sig ska hända som en följd av rådgivningsinsatserna. I modellen ingår också beskrivningar av vilka antaganden som ligger bakom de förväntade orsakssambanden, vilka målgrupperna är i olika delar i kedjan och vilka externa aktörer och faktorer som också kan tänkas påverka utfallet. När effekten av i detta fall Skogsstyrelsens verksamhet ska utvärderas i förhållande till ett mål kan en sådan effektkedja utgöra en grund för bedömning av vilka effekter i kedjan som är möjliga att mäta och hur långt myndighetens påverkan kan sträcka sig med hänsyn till andra aktörers agerande och faktorer i omvärlden. Om önskade effekter inte inträffar kan det till exempel bero på att åtgärden är byggd på fel antaganden. Effektlagiken hjälper oss också att i utvärderingen kunna förstå hur och varför olika effekter uppstår.

Figur 1. Effektlogik för digitala verktyg i Skogsstyrelsens rådgivningsverksamhet

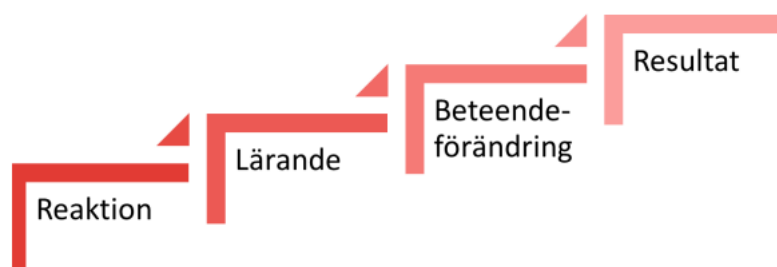

WSP har vidare i uppdraget valt att utgå från en etablerad modell för lärande som är utvecklad av Kirkpatrick och ser på lärande som en utveckling i fyra steg. Denna modell används som utgångspunkt för utvärderingsfrågorna som är riktade mot skogsägare. Modellen fungerar väl i sammanhanget för att analysera verktygens påverkan på skogsägares attityd, kunskap, beteende och aktiviteter. Modellen har använts som utgångspunkt för frågor i enkät respektive intervjuer med deltagare i rådgivning. De fyra stegen i modellen innebär:

1. Reaktion. Det första steget i modellen rör omedelbara reaktioner eller generella attityder till rådgivningen, utbildningen eller annat digitalt verktyg. En negativ reaktion/attityd innebär ett hinder medan en positiv reaktion/attityd är en viktig förutsättning, för att åstadkomma lärande, förändring och resultat.
2. Lärande. Det andra steget i modellen fokuserar på om de olika digitala verktygen innebär kunskapsutveckling och lärande för skogsägarna och i förekommande fall även bidrar till kunskapsspridning mellan skogsägare. Modellen ser kunskapsutveckling och lärande som en förutsättning för att åstadkomma förändring i skogsägares beteende och vilka aktiviteter de väljer att genomföra.
3. Beteendeförändring. Det tredje steget i modellen fokuserar på att identifiera olika förändringar i arbetssätt, metoder, skogsbruksåtgärder etcetera, som sker till följd av lärandet i steg 2.
4. Resultat. Det fjärde steget i modellen syftar till att identifiera vilka konkreta förbättringar i relation till effektmålet om förbättrad miljöhänsyn som förändrade attityder, kunskaper, arbetssätt, metoder med mera bidragit till. Detta innebär att vi ytterst utvärderar om de skogsbruksåtgärder som skogsägarna genomför också ligger i linje med effektmålet om förbättrad miljöhänsyn.

Figur 1. Modell för lärande i fyra steg. Baserad på Kirkpatrick (2016).

Metoder för datainsamling

I utvärderingen har vi tillämpat ett flertal olika metoder för datainsamling:

- Desk research och sammanställning och analys av användarstatistik rörande de digitala verktygen
- Enkätundersökning riktad till skogsägare
- Semistrukturerade intervjuer med skogsägare
- Intervjuer med Skogsstyrelsen samt andra myndigheter och organisationer

Desk research och sammanställning och analys av användarstatistik

Detta moment har syftat till att sammanställa information om rådgivningsverksamheten och statistik rörande deltagare samt kontaktuppgifter till deltagare. Syftet med detta moment var att utveckla en analysram med fokus på frågeställningar, metod och data för utvärderingen. Vi fick en bild av det tillgängliga materialet i utvärderingen och läste in oss på information om insatser och verktyg samt deras avsedda mål. Vi gick också igenom tillgängligt datamaterial och uppgifter om deltagare och användare för att planera utvärderingsupplägget och utvärderingsfrågorna. För att göra detta fick vi ta del av Skogsstyrelsens register för att analysera vilka målgrupper Skogsstyrelsen nådde med olika typer av stöd och rådgivning. Faktorer som varit intressanta att få fram information om, fördelat på olika digitala/icke digitala aktiviteter och kopplat till användning av exempelvis Mina sidor, var bland annat:

→ Antal deltagare

→ Kontaktuppgifter såsom telefonnummer och e-post

Genom att använda denna typ av information har vi kunnat beskriva, jämföra och analysera deltagandet i olika aktiviteter över tid.

Enkät

Enkätstudien i utvärderingen syftade ytterst till att beskriva målgruppen för rådgivningsverksamheten mer i detalj, kunna beskriva användning av rådgivningen samt belägga effekterna av olika rådgivningsinsatser och verktyg samt att analysera eventuella skillnader mellan kategorier av deltagare med statistiska metoder.

I enkätundersökningen kontaktades respondenterna via e-post. Enkätundersökningen och dess resultat beskrivs i särskild bilaga till denna rapport.

Intervjuer

Detta moment bestod av kvalitativa intervjuer med deltagare och användare av de digitala verktygen som var i fokus för utvärderingen. Syftet var att få en fördjupad förståelse för verktygens funktion, användningsförutsättningar och mekanismer bakom olika effekter. Intervjuerna gav även en kvalitativ beskrivning av skillnader, fördelar och nackdelar jämfört med andra verktyg för rådgivning och utbildning.

Urvalet och rekryteringen till intervjuerna gjordes i samband med enkätundersökningen, där deltagarna fick frågor om de var intresserade av att delta i fördjupande intervjuer. Vi strävade efter att inkludera deltagare som använt samtliga undersökta verktyg och valde också olika typer av skogsägare.

Intervjuerna genomfördes i en semistrukturerad form via telefon eller Teams. Det innebar att vissa frågor var förutbestämda och ställdes till alla intervjupersoner. Under intervjun ställdes även några mer öppna och resonemangsbaserade frågor.

Det semistrukturerade upplägget möjliggjorde flexibilitet och en djupare förståelse för respondentens åsikter. Det främjade naturliga samtal där intervjupersonen i viss mån kunde styra ordningsföljden av olika ämnen. Uppföljningsfrågor användes för att uppmuntra intervjupersonen att utveckla sina svar och förtydliga sina ordval och berättelser. Totalt genomfördes 25 intervjuer med skogsägare.

Vidare vi genomfört totalt sex intervjuer med personer på Skogsstyrelsen, varav fem är rådgivningsspecialister på rådgivningsenheten och en är distriktsrådgivare. Rådgivningsspecialisterna arbetar bland annat med utveckling och förvaltning av Mina sidor och webbutbildningar. Syftet med dessa intervjuer var att identifiera om rådgivningsspecialister och rådgivare på Skogsstyrelsen;

- ser några skillnader i kvalitet mellan digital och fysisk rådgivning,
- om flöden och processer inom rådgivningen är mer effektiva med övergång till digitalt format,
- och vad man ser för nyttor och begränsningar med det digitala formatet inom Skogsstyrelsen.

Slutligen har intervjuer genomförts med olika organisationer inom skogsnäringen som arbetar med rådgivning till skogsägare. Syftet har varit att tillföra ett externt perspektiv på Skogsstyrelsens rådgivningsverksamhet och andras aktörers erfarenhet av att arbeta med digitala verktyg.

Vi har också genomfört ett mindre antal intervjuer med länsstyrelser för att fånga upp i vilken mån dessa arbetar med rådgivning eller andra typer av insatser till skogsägare. Totalt genomfördes 8 intervjuer med andra organisationer och myndigheter.

3 Utvärderingens resultat

Tillgänglighet och målgrupper för nya digitala verktyg

Detta avsnitt omfattar beskrivning och analys av tillgängligheten till rådgivning och hur denna förändrats genom Skogsstyrelsens satsning på digitala rådgivningsformat. Avsnittet analyserar också om vi kan se några skillnader och förändringar i vilka målgrupper som nås genom de olika rådgivningsformaten och om målgrupperna förändrat sitt deltagande i rådgivningen. Slutligen beskrivs när deltagarna tar del av olika former av rådgivning och vid vilka tider.

Tillgängligheten till rådgivning har ökat

I utvärderingen har vi fått tillgång till statistik över genomförda rådgivningstillfällen och deltagare för perioden 2017–2022. Under perioden är det totalt 17 728 personer som har tagit del av Skogsstyrelsens rådgivningsverksamhet, och dessa personer har sammanlagt deltagit i 13 993 rådgivningstillfällen. Av dessa rådgivningstillfällen är det 8 056 personer som har deltagit i minst en digital rådgivning och 9 594 personer som har deltagit i minst en fysisk rådgivning. Resterande rådgivningstillfällen (78) har inte gått att bedöma om de har skett fysiskt eller digitalt.

I tabell 3 nedan presenteras hur många rådgivningstillfällen totalt som har skett under respektive år. Data är sammanslaget för åren 2021 och 2022 eftersom Skogsstyrelsen under denna period gick över till ett annat rådgivningssystem vilket innebär att exakt år för rådgivningen inte har registrerats. Under perioden 2017–2019 har antalet rådgivningstillfällen varit någorlunda konstant, därefter under 2020 sjönk antalet rådgivningstillfällen, vilket beror på utbrottet av covid-19. Under perioden 2021–2022 har sedan antalet rådgivningstillfällen ökat markant. Vilket beror på en ökning av de fysiska träffarna igen men också att Skogsstyrelsen lanserade sin nya Kunskapsportal under 2021.

Tabell 3. Antalet rådgivningstillfällen fördelat per år. Källa: Skogsstyrelsen

2017	2018	2019	2020	2021–2022
2 820	3 309	2 712	1 294	7 593

Statistiken visar att under perioden 2017–2022 är det totalt 5 463 personer som endast har tagit del av Skogsstyrelsens fysiska rådgivning och antalet personer som enbart har tagit del av den digitala rådgivningen är 4 789. Det är endast 672 personer som har tagit del av både den fysiska och digitala rådgivningen. I tabell 4 nedan presenteras antalet personer som har deltagit på endast digitalt, endast fysiskt eller båda under perioden 2017–2022. Det går att urskilja att genom åren har de personer som endast har genomfört digitala rådgivningar ökat markant. Medan antalet som har genomfört en fysisk rådgivning har varit relativt konstant (bortsett från 2020). Det är relativt få personer som tar del av båda digitala och fysiska rådgivningar.

Tabell 4. Antalet personer som har genomfört Skogsstyrelsens digitala och fysiska rådgivning eller en kombination av de båda fördelat på åren 2017–2022. Källa: Skogsstyrelsen

Antal personer	2017	2018	2019	2020	2021-2022
Endast digitalt	364	585	402	385	3928
Endast fysiskt	1716	1534	1485	668	1451
Båda	53	63	42	18	110
SUMMA	2134	2182	1929	1071	5489

I tabell 5 presenteras antalet rådgivningstillfällen per år utifrån samma uppdelning enligt tabellen ovan.

Tabell 5. Antalet rådgivningstillfällen fördelat på Skogsstyrelsens digitala och fysiska rådgivning eller en kombination av de båda fördelat på åren 2017–2022. Källa: Skogsstyrelsen

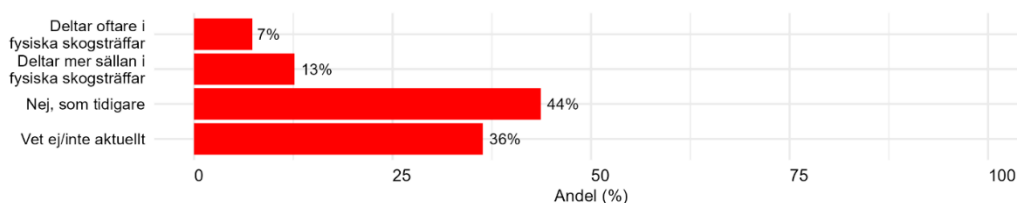
Antal rådgivningstillfällen	2017	2018	2019	2020	2021-2022
Endast digitalt	372	876	534	460	5295
Endast fysiskt	2314	2217	2052	778	1803
Båda	133	209	113	46	448
NA	1	7	13	10	47
SUMMA	2820	3309	2712	1294	7593

En liten del av deltagarna har ändrat sitt beteende på grund av ökat utbud av digital rådgivning

I enkätundersökningen tillfrågades respondenterna om de bedömer att deras deltagande i Skogsstyrelsens fysiska skogsträffar har förändrats när det finns tillgång till digitala skogsträffar (figur 3). 44 procent bedömer att det är samma som tidigare. 13 procent uppger att de mer sällan deltar i fysiska skogsträffar vilket tyder på att denna grupp ser de digitala skogsträffarna som ytterligare ett verktyg att använda. Vidare bedömer 7 procent att de nu deltar oftare i fysiska skogsträffar. Det tyder på att de digitala skogsträffarna i viss mån kan fungera som en ”inkörspport” till att bli mer aktiv i sitt skogsförvaltande och även har lett till att de deltar i fler fysiska skogsträffar. Detta stämmer överens med vad som återges i intervjuerna med skogsägarna, mer om detta under nästa avsnitt i rapporten.

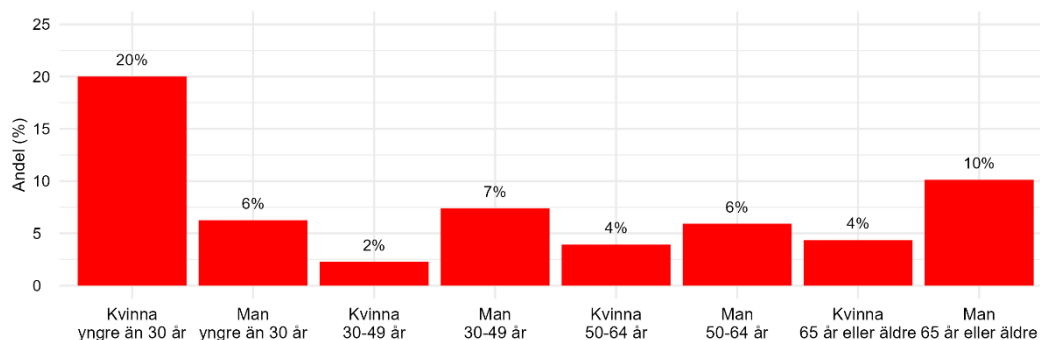
Våra intervjuer med skogsägare visar att genom det digitala formatet har rådgivningen blivit mer tillgänglig eftersom de kan delta på en tid som passar dem själva. Enkätresultat visar också att många skogsägare inte bor i direkt närhet till sin skog (majoriteten av skogsfastigheten ligger i en annan kommun). Genom det digitala formatet kan dessa ta del av relevanta delar av Skogsstyrelsens rådgivning, utan att behöva resa.

Figur 2. Har ditt deltagande i Skogsstyrelsens fysiska skogsträffar förändrats när det finns digitala skogsträffar?

Figur 4 visar andelen som har svarat att de nu deltar oftare i fysiska skogsträffar på fråga om deltagandet har påverkats när det finns digitala skogsträffar, med en uppdelning på kön och ålder. Den grupp som uppger störst förändring är kvinnor yngre än 30 år. Denna grupp är samtidigt den minsta avseende respondenter, två av tio har svarat att de deltar oftare. Bland männen har störst andel män som är äldre än 65 år uppgett att de oftare deltar. Äldre män tycks därmed vara den grupp som har uppgett att de oftare deltar i fysiska skogsträffar till följd av digitala skogsträffar.

Figur 3. Andel som har svarat "deltar oftare i fysiska skogsträffar" på frågan "Har ditt deltagande i Skogsstyrelsens fysiska skogsträffar förändrats när det finns digitala skogsträffar?", uppdelat på kön och ålder.

Yngre och kvinnor är mer benägna att delta i digitala rådgivningstillfällen

Statistik från Skogsstyrelsen kompletterar enkätsvaren. Med statistiken är det möjligt att urskilja om en individ har deltagit i ett fysiskt och/eller digitalt rådgivningstillfälle. Statistiken kopplas samman med enkätmaterialen.

Digital rådgivning tycks framför allt nås av de yngre åldersgrupperna samt kvinnor, se Tabell 1. Exempelvis ökar andelen yngre än 30 år från 0,9 till 1,8 procent när de som deltagit i fysisk rådgivning jämförs mot de som deltagit i digital rådgivning. Å andra sidan minskar andelen män från 80 till 71 procent när samma jämförelse mellan fysisk mot digital genomförs. För åldersgrupperingarna under 65 år är samtliga kategorier "överrepresenterade" på digitala rådgivningstillfällen. Störst procentuell skillnad är det för den allra yngsta kategorin: 0,9 i fysisk och 1,8 i digital.

Tabell 6. Deltagande i fysisk och digital rådgivning samt totalt, uppdelat på kön eller ålderskategori.

Typ	Fysiskt	Digitalt	Totalt
Män	80 %	71 %	77 %
Kvinnor	19 %	26 %	22 %
Yngre än 30 år	0,9 %	1,8 %	1,4 %
30–49 år	13,1 %	18,3 %	15,5 %
50–64 år	36,3 %	38,4 %	37,7 %
65 år eller äldre	49,3 %	41,1 %	45,9 %

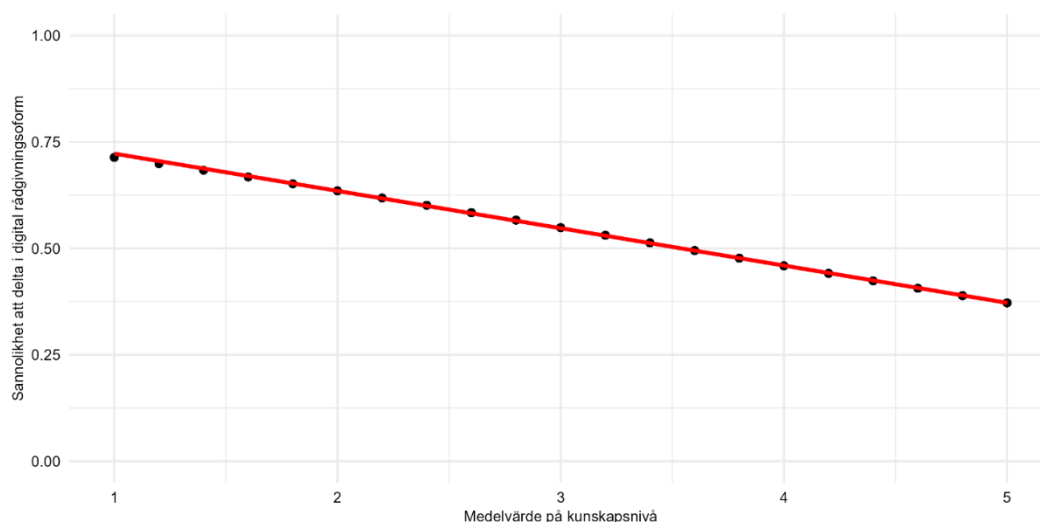
Mer erfarna och kunniga skogsägare väljer oftare fysisk rådgivning

I enkäten fick respondenterna skatta sin kunskapsnivå från 1 till 5 inom följande områden:

- hantering av skador på skogen
- förebygga skador på skogen
- bevara eller öka produktiviteten i skogen
- varierad skog
- miljöhänsyn i skogsbruket.

För att undersöka sannolikheten att delta i ett digitalt rådgivningsformat utifrån sin självskattade kunskapsnivå genomförde vi en enkel logistisk regression. I en logistisk regressionsanalys är beroende variabel binär, i detta fall om individen har deltagit i ett digitalt rådgivningstillfälle eller inte. Som oberoende variabel används medelvärdet på den självskattade kunskapsnivån. Resultatet av regressionsanalysen visar på sannolikheten att ha deltagit i ett digitalt rådgivningsformat utifrån medelvärdet på respondentens självskattade kunskapsnivå. Figur 5 visar att sannolikheten att delta i ett digitalt rådgivningstillfälle sjunker i takt med att den självskattade kunskapsnivån ökar. Det kan finnas flera möjliga förklaringar till detta. Exempelvis att de digitala rådgivningstillfällena har nått ut till mer erfarna skogsägare med lägre kunskaper inom skogsägande och skogsförvaltning. Digitala rådgivningar tycks framför allt nå ut till individer som bedömer sig ha låg kunskapsnivå inom skogsbruk och skogsägande. Exempelvis beräknas sannolikheten att ha deltagit i en digital rådgivning vara nästan 75 procent om individen har skattat kunskapsnivån till 1. Om individen i stället har 5 på sin självskattade kunskapsnivå sjunker sannolikheten att ha deltagit till 38 procent.

Figur 4. Regressionsgraf, sannolikhet att delta i digital rådgivning utifrån självskattad kunskapsnivå.

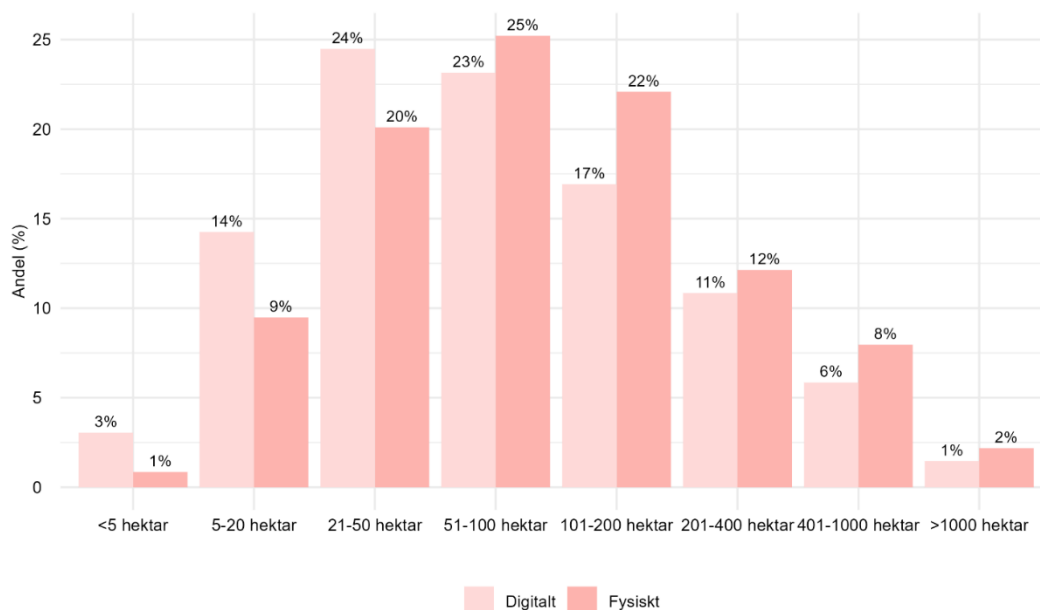

Från intervjuerna med Skogsstyrelsen ges en bild av att den digitala rådgivningen har lyckats höja den allmänna kunskapen hos skogsägarna. Den logistiska regressionsanalysen kan mot bakgrund av detta förstärka detta: låg kunskapsnivå tyder på nya och oerfarna skogsägare. En möjlig grupp som tidigare inte deltog i rådgivning i lika stor utsträckning men som, i och med ökat utbud av digital rådgivning, ökat sitt deltagande.

Större sannolikhet att delta i fysisk rådgivning när skogsinnehavet ökar

I enkäten fick respondenten ange storleken på sitt skogsinnehav. För att undersöka om det finns skillnader beräknas dessa andelar för de som deltagit i ett digitalt respektive fysiskt rådgivningstillfälle. 66 procent av respondenterna har uppgett att deras skogsinnehav innefattar mellan 21 och 200 hektar. Figur 6 visar att det finns ett mönster att skogsinnehavet generellt är större bland de som deltar i fysisk rådgivning och mindre bland de som deltar digitalt.

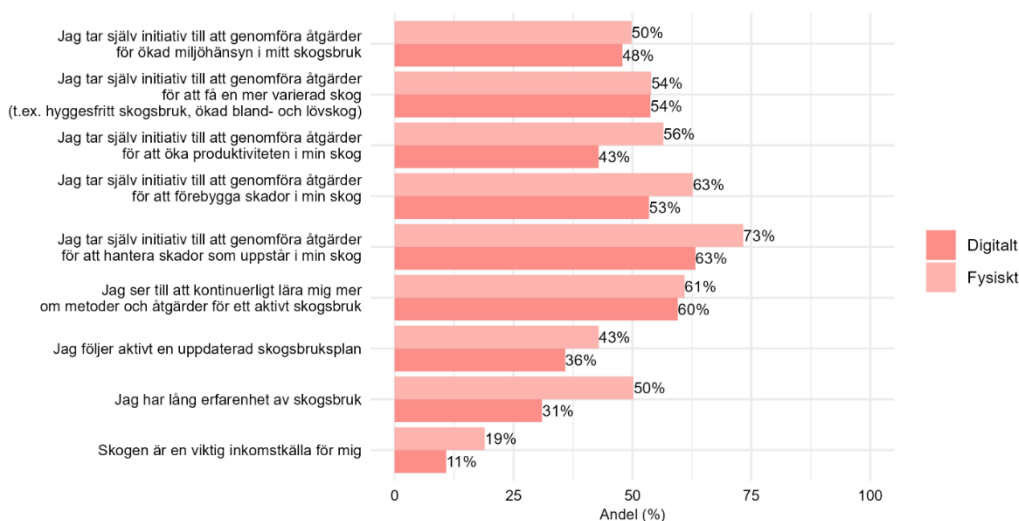
Figur 5. Skogsinnehav bland respondenter, uppdelat på deltagande vid fysiskt respektive digitalt rådgivningstillfälle

Skillnad i sättet att bruka sin skog mellan olika deltagare

I enkäten ställdes frågan hur väl ett antal påståenden stämmer in på respondenten som skogsägare. Med hjälp av frågesvaren undersöks skillnader i sättet att bruka sin skog mellan skogsägarna som nås via digitala kanaler respektive via icke-digitala kanaler. Resultatet visar att det finns påståenden med små skillnader men även påståenden med större skillnader. Exempelvis bedömer 19 procent av de som deltagit i fysisk rådgivning att skogen är en viktig inkomstkälla, motsvarande andel för de som deltagit digitalt är 11 procent. Det tycks även vara en större andel med kortare erfarenhet av skogsbruk som deltar i digitala rådgivningar, vilket stärker bilden av att det framför allt är de yngre som nyttjar de digitala rådgivningsverktygen.

Figur 6. Andel som har svarat "Stämmer i högsta grad" på frågan "Hur väl passar följande påståenden in på dig som skogsägare?", uppdelat på de som deltagit i fysisk och digital rådgivning.

Enkätresultatet visar inte, utifrån ålder eller kön, någon grupp som missas via de digitala rådgivningskanalerna. Män och framför allt äldre män använder de digitala rådgivningsverktygen i mindre utsträckning jämfört med andra grupper. Däremot är gruppen så pass stor att även denna grupp, i antal, har flest som nyttjat digital rådgivning.

Små skillnader i tidsåtgång mellan fysiskt och digitalt deltagande

Utifrån enkätsvaren tycks det inte vara någon betydande skillnad om individen lägger mer eller mindre tid på kursen om den är digital eller fysisk. I enkäten fick respondenterna uppskatta hur mycket tid som individen har lagt på olika typer av rådgivningsformer – både digitala och fysiska – under det senaste året.

Intervjuerna förstärker påståendet att det inte tycks vara någon större skillnad. I intervjuerna framkommer det att respondenterna inte lägger särskilt mycket mer tid på de digitala vs de fysiska. Den enda skillnaden i tid är tiden det tar att resa till de fysiska träffarna, som då försvinner med det digitala.

Tabell 7. Under det senaste året, hur mycket tid uppskattar du att du sammantaget lagt på följande som erbjuds av Skogsstyrelsen? Antal timmar

Rådgivningsform	Form	Medelvärde	Median
Individuell rådgivning i fält/i skogen/där jag träffat en rådgivare	Fysiskt	5,1	4
Individuell rådgivning som genomförs digitalt på distans (till exempel via MS Teams, e-post, telefon)	Digitalt	3,7	2
Gruppträffar/kurser i skogen eller i en lokal	Fysiskt	6,9	5
Digitala gruppträffar/kurser via Skype eller Teams	Digitalt	4,9	3
Webbaserat utbildningsprogram (ex. egna studier varierat med förinspelade föreläsningar)	Digitalt	7,5	4
Skogsstyrelsens webbaserade tjänst Mina sidor	Digitalt	5,6	3

En majoritet, 65 procent, av respondenterna uppger att de huvudsakligen deltar i de digitala kurserna på kvällstid. I intervjuerna framkommer det att de digitala kurserna möjliggör en flexibilitet. Respondenterna menar att de ofta genomför de digitala kurserna på helger och vardagskvällar när de har tid över (webbaserad utbildning). De kurser som ges via Teams eller Skype sker oftast på kvällstid eller på helgen.

Sammanfattning tillgänglighet och målgrupper för nya digitala verktyg

Följande del beskriver kortfattat hur utvärderingsfrågorna kopplat till denna del besvaras.

- Nås fler, eller andra kategorier av skogsägare, genom att använda digitala kanaler än vad Skogsstyrelsen traditionellt har nått genom att använda icke-digitala kanaler?
  - o Skogsstyrelsen når genom satsningen på digitala rådgivningsformat, ut till fler skogsägare.

- Digital rådgivning når i större utsträckning kvinnor och individer i de lägre ålderskategorierna.
- De digitala rådgivningsformaten når i högre utsträckning också ut till skogsägare som är mindre erfarna, har lägre egenskattad kunskapsnivå.
- Resultat från intervjustudien indikerar att målgrupper som nås genom digitala format, har blivit mer aktiva i sitt brukande av skogen till följd av detta.
- Har deltagandet ändrats jämfört med fysiska kurser? Deltar de till exempel oftare eller mer sällan i kurser när de finns tillgängliga i digital form?
  - 44 procent svarar att det är som tidigare. 13 procent av deltagarna anger att de nu deltar i lägre utsträckning i fysisk rådgivning, medan sju procent uppger att de nu deltar oftare vid fysiska rådgivningstillfällen. Det indikerar att digitala format kan fungera som en inkörsport till mer fördjupad rådgivning.
- Finns det observerbara skillnader i sättet att bruka sin skog mellan de skogsägare som nås via digitala kanaler och de skogsägare vi når via icke-digitala kanaler? I så fall på vilket sätt?
  - Generellt tycks skogsägare som nås via digital rådgivning vara mindre aktiva i sitt skogsbruk. De skogsägare som nås via digitala kanaler följer i lägre utsträckning en skogsbruksplan och tar i lägre utsträckning själva initiativ till åtgärder i skogen.
  - En annan skillnad är att deltagare som deltar i fysisk rådgivning i större utsträckning har skogen som en viktig inkomstkälla. Även skogsinnehavet skiljer sig tydligt på så sätt att ju större skogsinnehav desto större sannolikhet att individen deltagit fysiskt.
- När Skogsstyrelsen, som en följd av en ökad satsning på digitala rådgivningskanaler och motsvarande minskning av de traditionella, inte längre ut till vissa av målgrupperna? Vilka målgrupper är det i så fall som missas?
  - Äldre och framför allt äldre män tycks vara underrepresenterade bland dem som deltar i digital rådgivning. Samtidigt är det med marginal den största gruppen bland de som deltagit i rådgivning och denna grupp är även störst bland de som deltagit i digital rådgivning. Vilket tyder på att gruppen inte missas men att den deltar i mindre utsträckning i digitala format.
- Läger deltagarna mer eller mindre tid på kursen om den är digital än fysisk?
  - Utvärderingen visar på att det inte finns några starka indikationer som pekar på att deltagarna lägger mer eller mindre tid när de deltar fysiskt eller digitalt. Från intervjuerna lyftes flexibiliteten med digitala rådgivningar fram som något positivt avseende tidsaspekten.

- Vid vilka tider på dagen, veckodag etcetera deltar de i de digitala kurserna?
  - o Vardagskvällar och helger dominerar vid vilka tider som de flesta deltar i de digitala kurserna.

Nöjdhet, nytta och effekter av nya digitala verktyg

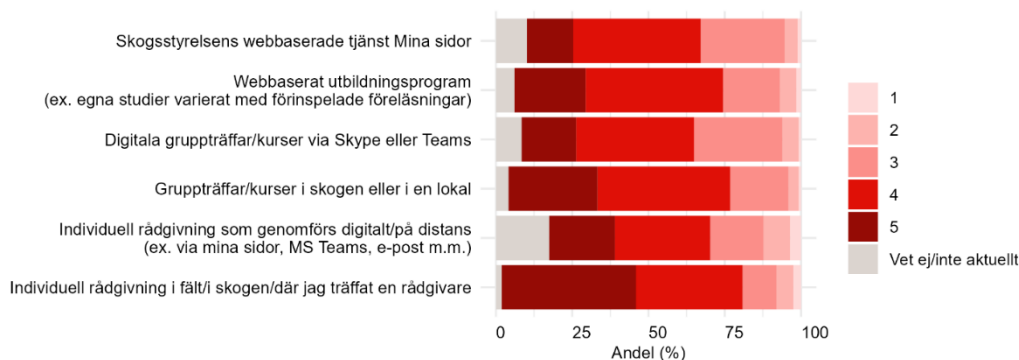
Detta avsnitt redovisar resultat i utvärderingen rörande frågeställningar som handlar om upplevd nöjdhet, nytta och effekter av rådgivningen hos målgrupperna.

Nöjdheten med Skogsstyrelsens rådgivning är generellt hög, nöjdhet med fysiska rådgivningsformat är något högre än för digitala

I enkäten tillfrågades respondenterna om de var nöjda med den rådgivning/utbildning som de tagit del av via Skogsstyrelsen. Om den specifika rådgivningsformen inte var aktuell eller om respondenten inte kunde göra en uppskattning var det möjligt att välja alternativet ”vet ej/inte aktuellt”. I Figur 8 inkluderas enbart individer som på tidigare fråga i enkäten har svarat att de tagit del av respektive rådgivningsform. Figur 6 visar att generellt är deltagarna nöjda med den rådgivning de tagit del av. En majoritet av deltagarna anger att de är nöjda (har angett 4 eller 5 på en femgradig skala) oavsett rådgivningsformat.

Samtidigt visar svaren att de är något mer nöjda med de rådgivningsformat som genomförs fysiskt, vilket särskilt gäller individuell rådgivning i fält. Nästan 70 procent av respondenterna har svarat 5 eller 4 på individuell rådgivning i skogen. Även gruppträffar i skogen har en något större andel mycket nöjda eller nöjda jämfört med de digitala rådgivningsformerna. Avseende tjänsten Mina Sidor har ungefär 15 procent bedömt att de är mycket nöjda, vilket är lägst andel bland samtliga rådgivningsformer. 44 procent har svarat att de är mycket nöjd med den individuella rådgivningen i skogen.

Figur 7. Är du nöjd med den rådgivning/utbildning som du tagit del av via Skogsstyrelsen? 1–5 där 5 = mycket nöjd och 1 = inte alls nöjd.

De skogsägare som intervjuats beskriver generellt att det inte är så mycket formatet för rådgivningen som de är nöjda eller missnöjda med. Orsaker till att inte vara nöjd är framför allt knutet till att innehållet i sig inte motsvarat förväntningarna eller att den som ansvarat för rådgivningen inte motsvarat förväntningarna. Vissa har föredragit att delta i skogsträffar och fysiska möten när det har varit möjligt, då dessa möten ger dem möjlighet att få mer direkt och

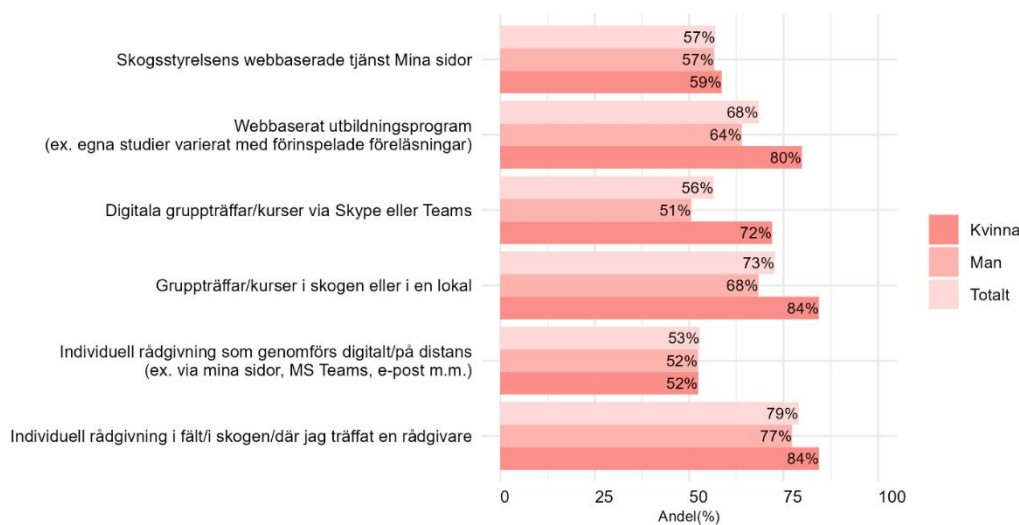
interaktiv rådgivning och utbildning. Å andra sidan har vissa respondenter endast tagit del av de digitala formaten. Dessa menar på att den största fördelen med det digitala formatet är att de kan ta del av innehållet vid en tidpunkt som passar och kan bearbeta informationen i egen takt.

Det finns vissa skillnader mellan åldersgrupper avseende nöjdhet med olika rådgivningsformer

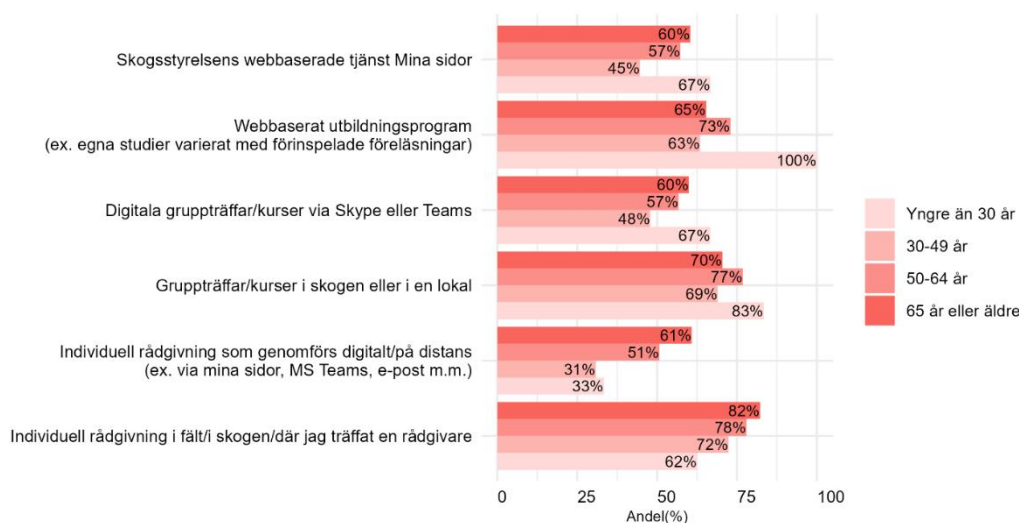
Vidare studeras andelen som har besvarat övervägande nöjd, det vill säga 4 eller 5 i enkäten, på frågan om nöjdhet uppdelat på kön samt ålder. Figur 9 visar att i samtliga fall är det en större andel kvinnor som har svarat att de är mycket nöjda med respektive rådgivning jämfört med män, störst skillnad i procentenheter är det via digitala gruppträffar. Både bland män och kvinnor har störst andel svarat att de är mycket nöjda med den individuella rådgivningen i skogen.

Avseende ålder, Figur 10, tycks de yngre åldersgrupperna generellt vara mer nöjda med de digitala rådgivningsformerna, exempelvis uppger 33 procent av de som är yngre än 30 år att de är mycket nöjda mot 19 procent bland de som är äldre än 65 år. 100 procent av de som är yngre än 30 år uppger att de är mycket nöjda med den webbaserade utbildningen vilket är den enda utbildningsformen där samtliga svaranden har uppgett att de övervägande är nöjda. För övriga kategorier dominerar de fysiska rådgivningarna.

Figur 8. Är du nöjd med den rådgivning/utbildning som du tagit del av Skogsstyrelsen? Andel som har svarat övervägande nöjd (4 eller 5) uppdelat på kön.

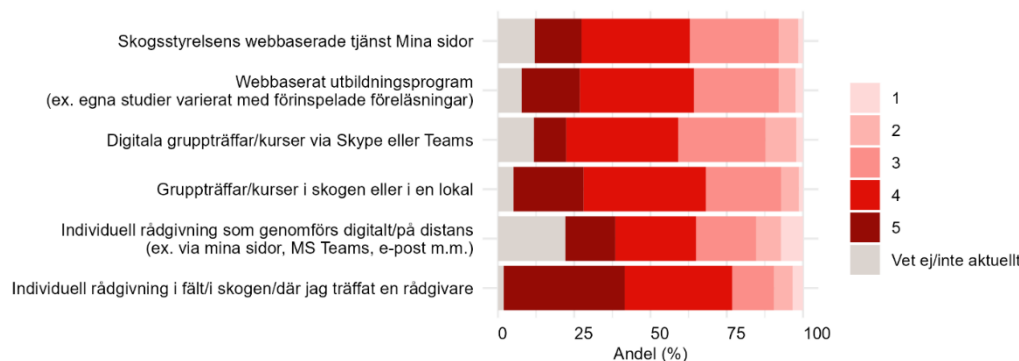
Figur 9. Är du nöjd med den rådgivning/utbildning som du tagit del av Skogsstyrelsen? Andel som har svarat övervägande nöjd (5 eller 4) uppdelat på ålder.

Störst upplevd nytta med fysiska rådgivningsformat

Figur 11 visar nyttan individerna uppges ha haft av de olika typer av rådgivningar som de tagit del av via Skogsstyrelsen. Generellt tycks mönstret vara likt nöjdheten, se Figur 7, men att andelen som svarat högt (5 eller 4) avseende nytta är lägre jämfört med nöjdheten. Avseende samtliga rådgivningar har fler svarat 5 eller 4 jämfört med 1, 2 eller 3 vilket tyder på att respondenterna generellt bedömer sig ha nytta av utbildningarna. Enbart ett fåtal procent har svarat 1, det vill säga ingen nytta.

Figur 10. Hur stor nytta anser du att du haft av den rådgivning/utbildning som du tagit del av via Skogsstyrelsen? 1-5 där 5 = mycket nytta och 1 = ingen nytta.

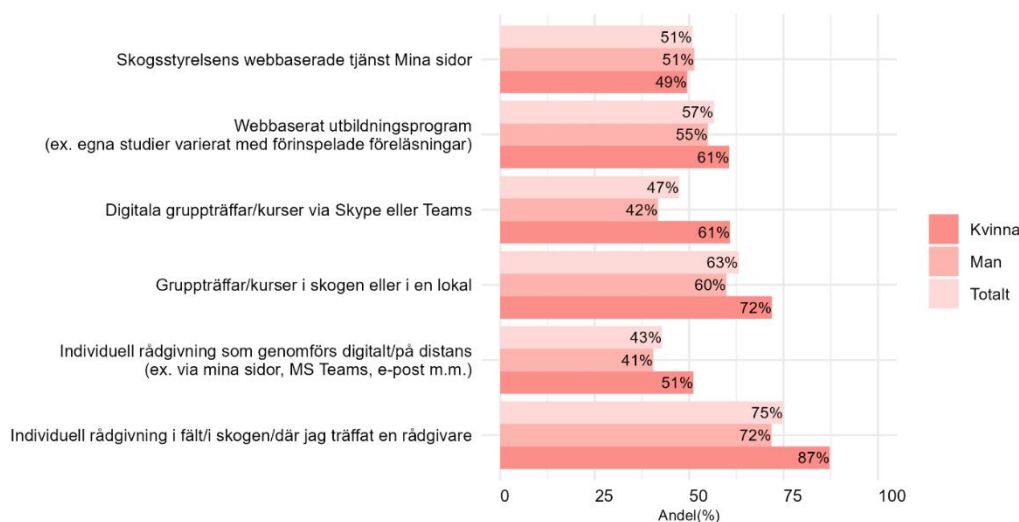

Störst upplevd nytta bland yngre deltagare

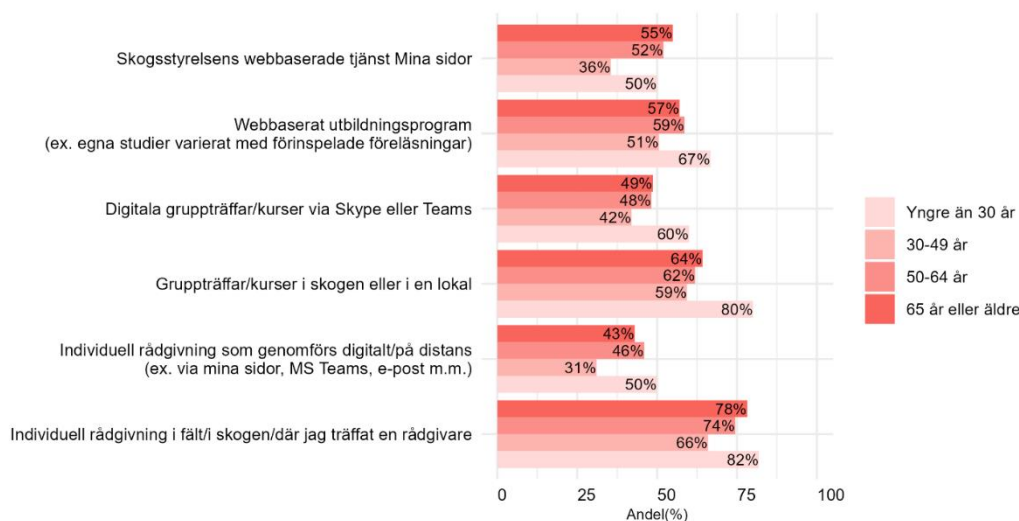
Med undantag för Skogsstyrelsens tjänst Mina sidor svarar en större andel kvinnor än män, att de upplever sig ha fått stor eller ganska stor nytta av rådgivningen. Störst nytta upplevs bland den individuella rådgivningen för samtliga åldersgrupper och uppdelat på kön. Generellt upplever kvinnor och yngre i större

utsträckning att de har haft nytta av rådgivning som de tagit del av via Skogsstyrelsen

Figur 11. Hur stor nytta anser du att du haft av den rådgivning/utbildning som du tagit del av via Skogsstyrelsen? Andel som har svarat övervägande nytta (5 eller 4) uppdelat på kön.

Figur 12. Hur stor nytta anser du att du haft av den rådgivning/utbildning som du tagit del av via Skogsstyrelsen? Andel som har svarat övervägande nytta (5 eller 4) uppdelat på ålder.

I Intervjuerna med skogsägare får Skogsstyrelsen genomgående mycket goda omdömen för sin rådgivning sett till kompetens, förtroende och objektivitet. En av respondenterna framhåller följande:

”Jag är nöjd med Skogsstyrelsens rådgivning och jag känner mig trygg med deras råd. De har bra kompetens och sen har de inte något kommersiellt egenintresse, vilket jag tycker är en styrka.”

Flera av de intervjuade anger att de haft stor nytta av Skogsstyrelsens rådgivningstjänster och utbildningar. Genom att delta i både fysiska och digitala

utbildningar har de utvecklat befintlig kunskap tillika utvecklat sina färdigheter inom skogsbruket. Denna kunskap har hjälpt dem att förbättra sitt skogsbruk genom att använda rekommenderade metoder och fatta informerade beslut. Respondenterna har fått lära sig om olika aspekter av skogsbruket, inklusive alternativa metoder som hyggesfritt skogsbruk och olika gallringsmetoder. Genom utbildningarna har de fått en grundläggande kunskapsbas och blivit introducerade till olika koncept och perspektiv. Intervjuerna visar att deltagande i flera utbildningar med olika föreläsare har bidragit till deras förmåga att forma sitt skogsbruk och fatta beslut som gynnar både deras egna mål och skogens hälsa.

Det finns även de intervjupersoner som uppger att de överlag är nöjda med den rådgivning de fått, men att de har svårt att uppge vad den har genererat för praktisk nytta i deras brukande av skogen. En av respondenterna säger:

”Det är väldigt svårt att säga om jag har genomfört någon åtgärd i skogen till följd av Skogsstyrelsens rådgivning. Men jag är helt övertygad om att jag har fått en mer nyanserad bild och att man växer och lär sig saker tack vare rådgivningen. Det är nog dock mycket som sker omedvetet.”

På en övergripande nivå är det möjligt att uttyda att respondenterna har upplevt en nytta av Skogsstyrelsens rådgivningstjänster och utbildningar. Inte minst genom att utveckla befintlig kunskap men även genom att utveckla sina mer praktiska färdigheter inom skogsbruket. Deltagandet har lett till konkreta förbättringar, såsom skötselråd, minskade kalhyggen och ökad fokus på gallring, plockhugning och/eller bländning för att bevara skogens vitalitet och naturvärden.

Digital och fysisk rådgivning ses som komplement av skogsägarna

I våra intervjuer med skogsägare framkommer att digitala och fysiska format upplevs som komplementära till varandra. Många framhåller att det digitala formatet är fördelaktigt för de teoretiska aspekterna av utbildningar, medan de fysiska är fördelaktiga avseende det praktiska och operativa.

Som vi såg i det förra avsnittet så förefaller det digitala formatet underlättat för ett större deltagande bland yngre deltagare och kvinnor. Våra intervjuer visar att det kan finnas trösklar att delta vid fysiska träffar särskilt om man är oerfaren skogsägare och/eller inte van att delta sedan tidigare. Flera respondenter understryker därmed vikten av att fortsätta utveckla det digitala formatet. Den stora fördelen som nämns med det digitala formatet, är vidare att deltagarna kan ta del av innehållet när det passar dem (ofta helger och kvällen på vardagar).

De nackdelar som nämns med den digitala rådgivningen från intervjuerna är att skogsägarna ibland upplever den digitala rådgivningen som enkelriktad och att dessa tillfällen inte alltid innehåller särskilt mycket diskussion. Interaktionen med andra skogsägare och även med rådgivare/kursledare uppskattas i de fysiska rådgivningsformaten.

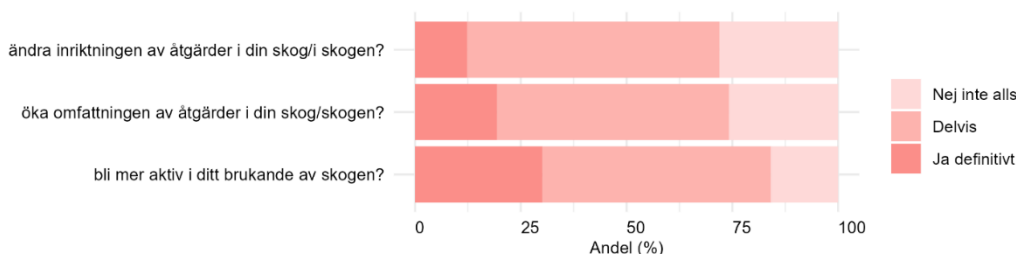
Några av de intervjuade framhåller att Skogsstyrelsen troligtvis fångar skogsägarna och den befintliga kunskapsnivån bättre i det fysiska formatet genom möjligheterna till direkt interaktion och inte minst i fält, eftersom det blir mer verksamhetsnära. Flera uttrycker att det fysiska formatet i fält/i skogen är mer

pedagogiskt i och med att det möjliggör att gå runt och visa olika metoder och hur resultatet blir. En respondent exemplifierade med att gå runt i skogen i grupp med en instruktör som kan visa tecken på när en fastighet har granbarkborre exempelvis, visa hur skadeinsekterna ser ut och visa vilka åtgärder som kan vidtas för att bli av med dem. Liknande aktiviteter upplevs som svåra att få till i det digitala formatet.

En stor andel av skogsägarna anger att tillgången till Mina sidor medför att de kan bli mer aktiva i sitt brukande av skogen

85 procent av respondenterna har svarat att tillgången till Mina sidor leder till att de definitivt eller delvis kan bli mer aktiva i sitt brukande av skogen. Även avseende att ändra inriktningen av åtgärder i skogen och öka omfattningen av åtgärder i skogen uppger nästan 75 procent att de definitivt eller delvis kan det tack vare Mina Sidor.

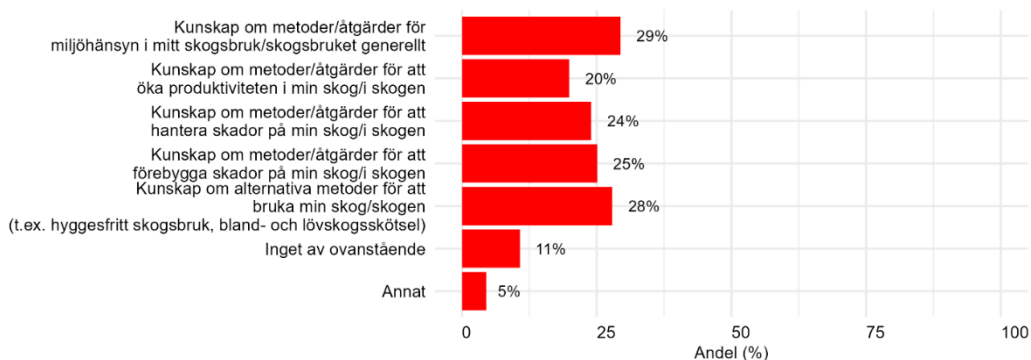
Figur 13. Medför tillgången till Mina Sidor att du kan...?

Mina Sidor erbjuder ett brett stöd för målgrupperna

Som vi kunnat se i tidigare diagram svarar mer än hälften av dem som använt Mina Sidor att de är nöjda med tjänsten (figur 8) och omkring hälften anger att de i hög grad har haft nytta av tjänsten (figur 10). Figur 15 nedan visar andelen som har svarat att de upplever att de får stöd av Mina sidor avseende ett antal olika områden, enbart de som har svarat att de har nyttjat tjänsten tidigare i enkäten inkluderas. Flest respondenter har uppgett att de får kunskap om metoder/åtgärder för miljöhänsyn i skogsbruket (29 procent) och en nästan lika stor andel (28 procent) anger att de får kunskap om alternativa metoder för att bruka skogen. Ett övergripande intryck utifrån svaren är att Mina Sidor erbjuder ett brett stöd för målgrupperna kopplat till flera olika effektmål.

Figur 14. Andel som upplever att de får stöd av Mina sidor i något av följande...

överblick över fastigheten med olika typer av kartor och få tillgång till relevant information om skogsfastigheten.

Relativt få vidtar konkreta åtgärder, små skillnader mellan fysisk och digital rådgivning

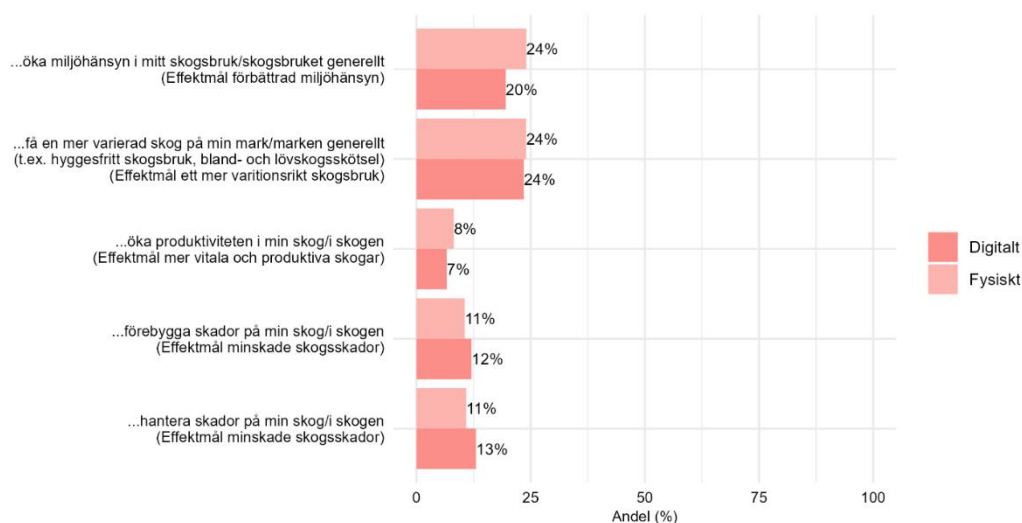
I enkäten har vi ställt frågor rörande i vilken mån deltagarna i Skogsstyrelsens rådgivning anser att de får ökade kunskaper som en följd av rådgivningen, i vilken mån de vidtar åtgärder samt om de bedömer att åtgärderna får en effekt i skogen. Se figur 34-37 i bilaga till rapporten.

Nedan redovisas i figur 16 andelen av respondenterna som har svarat ”ja definitivt” på frågan om Skogsstyrelsens rådgivning bidragit till att individen har vidtagit åtgärder kopplat till respektive effektmål. Respondenterna har delats upp mellan om de deltagit i fysisk eller digital rådgivning. En första iakttagelse är att det är relativt få deltagare som anger att de vidtagit åtgärder som en följd av Skogsstyrelsens rådgivning.

Störst andel som bedömer att de har vidtagit åtgärder är gällande rådgivning kopplade till effektmålet ett mer variationsrikt skogsbruk. 24 procent av dem som har deltagit i rådgivning bedömer att de har vidtagit åtgärder för att få en mer varierad skog på marken, det är ingen skillnad mellan fysiskt och digitalt format. Viss skillnad mellan digitala och fysiska deltagare tycks vara avseende vidtagna åtgärder för att öka miljöhänsynen i skogsbruket generellt.

Det är överlag få deltagare som vidtagit åtgärder mot något av övriga effektmål. Skogsstyrelsens rådgivning har därmed begränsad effekt mot dessa effektmål, medan effekten är starkare för effektmålen ökad miljöhänsyn och mer varierad skog.

Figur 15. Andel som har svarat ”ja definitivt” på frågan ”Har Skogsstyrelsens rådgivning/utbildning bidragit till att du vidtagit åtgärder för att...”

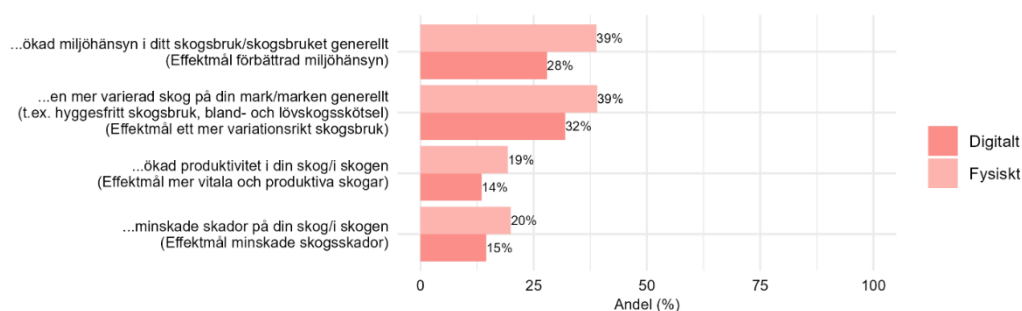

Större effekt av vidtagna åtgärder i skogen bland dem som deltagit fysiskt

Figur 17 visar att de som har deltagit i fysiska rådgivningstillfällen i större utsträckning, jämfört med de som har deltagit i digitala rådgivningstillfällen, bedömer att de vidtagna åtgärderna har bidragit till en förbättring för respektive

effektmål. Skillnaden är som störst gällande förbättrad miljöhänsyn. 39 procent av de som deltagit i en fysisk rådgivning har svarat ”ja definitivt” på frågan om de bedömer att de åtgärder som har vidtagits har bidragit till ökad miljöhänsyn i skogsbruket. Det tyder på att fysiska rådgivningar har en större effekt på individnivå.

Figur 16. Andel som svarat ”ja definitivt” på frågan ”bedömer du att de åtgärder du vidtagit bidragit till...” uppdelat på om individen har deltagit i ett fysiskt eller digitalt rådgivningstillfälle.

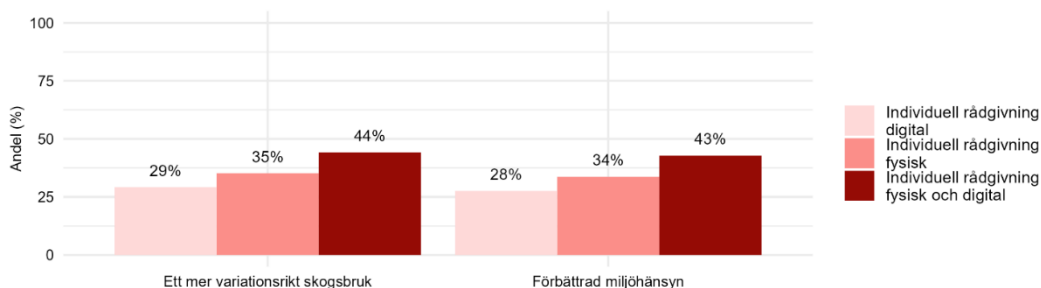
Störst effekt bland dem som deltagit i individuell rådgivning både fysiskt och digitalt

Tidigare avsnitt har visat att nöjdheten och nyttan generellt är som högst bland de fysiska rådgivningarna, både individuell rådgivning och rådgivning i grupp. Den fysiska individuella rådgivningen har visat sig ha störst andel nöjda, andel med upplevd hög nytta och även störst effekt. Figur 15 visar att de vidtagna åtgärderna bedöms ha haft störst effekt på åtgärder kopplade till effektmålen ”förbättrad miljöhänsyn” och ”ett mer variationsrikt skogsbruk”.

Följande del undersöker djupare hur skillnaderna ser ut mellan de som deltagit i individuell rådgivning digitalt, fysiskt eller både digitalt och fysiskt avseende de två effektmålen ”förbättrad miljöhänsyn” och ”ett mer variationsrikt skogsbruk”.

Figur 18 visar fortsatt att effekten är större bland de som deltagit i fysisk rådgivning jämfört med digital. Däremot visas samtidigt att effekten av vidtagna åtgärder är störst bland de som deltagit i både fysisk och digital rådgivning. Vilket förstärker antagandet om att det mest effektiva är att arbeta komplementärt med både digital och fysisk rådgivning.

Figur 17. Andel som har svarat ”ja definitivt” på frågan om de vidtagna åtgärderna bedöms ha haft effekt i skogen avseende effektmålen ”ett mer variationsrikt skogsbruk” och ”förbättrad miljöhänsyn”. Uppdelat på individuell rådgivning och om individen deltagit enbart fysiskt, enbart digitalt eller både digital och fysisk.

Sammanfattning nöjdhet, nytta och effekter

Följande del beskriver kortfattat hur utvärderingsfrågorna kopplat till denna del besvaras.

- Upplever deltagare i de kurser som finns på den digitala lärplattformen (SABA), kurserna är ett stöd för dem i brukandet av skogen?
  - Nöjdheten med de digitala kurserna är generellt hög. Mer än hälften av deltagarna uppger att de är nöjda med de digitala kurserna och skogsträffarna. Utbildningsmaterialet och kurserna upplevs som lättillgängliga, där skogsägare kan gå in och ta del av innehållet när det passar dem.
- Vilka eventuella ytterligare behov kan identifieras hos deltagarna? På vilka sätt använder de sina nya kunskaper?
  - En stor andel av dem som nås via digitala rådgivningsformat har ett relativt litet skogsinnehav, är relativt oerfarna som skogsägare och drivs av andra mål än hög produktivitet och ekonomisk avkastning i skogen. Våra intervjuer visar på ett stort intresse för utbildning och rådgivning kopplat till miljöhänsyn, klimatåtgärder, natur- och kulturvärden och bevarad eller ökad biologisk mångfald. En viktig del i detta anses vara en mer varierad skog och alternativa skogsskötselmetoder. Här efterfrågar många fördjupad rådgivning och stöd i att ta nästa steg.
- Hur fungerar digitala skogsträffar som rådgivningsform?
  - Generellt upplever deltagarna en högre grad av nöjdhet med fysiska rådgivningsformer än de digitala. Samtidigt som de digitala rådgivningsformerna är uppskattade. Många lyfter i intervjuer fram att digital rådgivning bör ses som ett komplement och inte substitut till fysisk rådgivning.
  - Generellt är de yngre deltagarna mer nöjda med den digitala rådgivningen än äldre ålderskategorier.
- Vilket stöd upplever till exempel skogsägare att de har av Mina Sidor? Hur har det påverkat deras målsättning med sitt skogsägande?
  - Störst andel bedömer att de får kunskap och hjälp med metoder för att öka miljöhänsyn. Enbart elva procent bedömer att de inte får hjälp i något av de tillgängliga alternativen.
- Medför tillgången till Mina Sidor ett mer aktivt och hållbart brukande av skogen? Går detta i så fall att spåra i omfattning och inriktning av genomförda skogsbruksåtgärder?
  - 85 procent bedömer att tillgången till Mina sidor underlättar för att bli mer aktiv i sitt brukande av skog. Även avseende ökad omfattning av åtgärder och ändrat inriktning av åtgärder upplever en majoritet att Mina sidor definitivt eller delvis fungerar som ett stöd

- Vilka effekter ser vi av rådgivningen med avseende på:
  - Upplevd nytta och kunskapsutveckling hos skogsägarna
    - En stor andel respondenterna bedömer att de har haft nytta av den rådgivning som de tagit del av via Skogsstyrelsen. Framförallt upplever deltagarna att de har nytta av den fysiska rådgivningen. Därtill finns det vissa skillnader mellan kön och åldrar. Yngre och kvinnliga deltagare tycks i större utsträckning ha nytta av den digitala rådgivningen.
  - Vidtagna åtgärder av skogsägarna
    - Att öka miljöhänsynen i skogsbruket generellt och att få en mer varierad skog är de två områdena som flest bedömer att de vidtagit åtgärder för
    - Det är små eller inga skillnader mellan dem som deltagit fysiskt respektive digitalt beroende på vilka effektmål som åtgärderna riktas mot
  - Skogsägarnas bedömning av effekter i skogen
    - Likt vidtagna åtgärder så bedömer störst andel att de vidtagna åtgärderna även har haft effekt avseende effektmålen ”förbättrad miljöhänsyn” samt ”Ett mer variationsrikt skogsbruk”. Däremot är det skillnader mellan de som har deltagit fysiskt och digitalt: bland de som deltagit bedömer ungefär 40 procent att de vidtagna åtgärderna haft effekt mot runt 30 procent bland de som deltagit digitalt.
    - Störst effekt av vidtagna åtgärder bedöms ske med individuell rådgivning och när en individ har deltagit i både fysisk och digital rådgivning

Skogsstyrelsens interna arbetsmetoder och processer med nya digitala verktyg

I detta avsnitt presenteras resultatet från de intervjuer som genomförts med Skogsstyrelsen och andra organisationer som erbjuder skoglig rådgivning. Detta för att identifiera om flöden och processer inom Skogsstyrelsens rådgivning har blivit mer effektiva och om rådgivningsmaterial idag används mer effektivt än tidigare. Detta resultat jämförs och relateras sedan till hur andra organisationer ser på sitt arbete och erfarenheter med digitalisering av skoglig rådgivning. Därutöver presenteras Skogsstyrelsens identifierade nyttor och begränsningar som skapats i och med digitaliseringen av deras skogliga rådgivning.

Skogsstyrelsen upplever att det inte finns någon skillnad i kvalitet mellan digital och fysisk rådgivning

Enligt Skogsstyrelsens rådgivningsspecialister finns det ingen större skillnad i kvalitet mellan digital och fysisk rådgivning. Det som däremot kan skilja de båda rådgivningsformerna åt är vilka ämnen som diskuteras och detaljnivån på

rådgivningen. På de digitala träffarna, liksom de fysiska gruppträffarna i lokal, är det vanligare att man diskuterar mer övergripande frågeställningar och har en lägre detaljnivå än vid de fysiska rådgivningsträffarna ute i fält (både individuellt och i grupp).

Flera av de personer som jobbar med rådgivningsverksamheten på Skogsstyrelsen understryker också att det vid digitala träffar oftast finns en risk att det bli en monolog och att det är lättare att få till en dialog och diskussion vid fysiska träffar. Flera av intervjupersonerna poängterar också att det är viktigt att belysa att de digitala kurserna bör ses som ett komplement till den fysiska rådgivningen, snarare än att man bör ersätta den fysiska rådgivningen med digital rådgivning.

Skogsstyrelsen upplever att flöden och processer inom rådgivningen är mer effektiva med övergången till digitalt format

Idag sker i hög grad en samordning gällande Skogsstyrelsens digitala kurser och träffar. Vad träffarna ska innehålla bestäms numera centralt och anordnas sedan tillsammans med ett eller flera distrikt. De olika distrikten är därmed en viktig del av processen och rådgivningsverksamheten. Innan samordningen arrangerade alla distrikt sina egna digitala träffar, vilket var resurskrävande eftersom bland annat systemen inte var utvecklade. Det var också svårt för skogsägare att hitta till de olika träffarna på Skogsstyrelsens hemsida.

Ett exempel på samordningen kring den digitala rådgivningen är de tre digitala träffarna om klimatanpassning för norr, mitt, och syd. Intervjupersonerna påpekar att det är viktigt med sådana anpassade träffar eftersom exempelvis skadeproblematiken skiljer sig mellan olika delar av landet. Det är därför av vikt att identifiera vilka ämnen/kurser man kan genomföra gemensamt för alla skogsägare och vilka ämnen/kurser man bör anpassa utifrån exempelvis geografi. På så vis kan man effektivisera och öka samverkan än mer. Intervjupersonerna påpekar också att det inte är nödvändigt med enskilda digitala träffar för varje distrikt, eftersom det inte skiljer sig så mycket åt mellan granndistrikten.

Det senaste året/åren har också tjänsten Mina sidor uppdaterats.

Intervjupersonerna förklarar att Mina sidor har gått från en tjänst med minimal förvaltning till en nu uppdaterad version med aktiv förvaltning. Den nya tjänsten Mina sidor har också en förbättrad säkerhet och tillgänglighet.

Det finns också intervjupersoner som tycker att det i själva rådgivningsprocessen inte har skett så mycket förändringar än, och att Skogsstyrelsen därför behöver se över rådgivningsprocessen i stort för att öka effektiviteten i flödena. Flera intervjupersoner påpekar också att tid och resurser är en konstant utmaning i digitaliseringsprocessen av rådgivningen och att det idag saknas tydliga processer för att prioritera mellan olika behov i både utveckling och förvaltning. Intervjupersonerna lyfter även att prioriteringar i utveckling av utbudet av rådgivning skulle kunna göras i högre grad utifrån målgrupper och önskade effekter hos dessa.

Skogsstyrelsen upplever att det idag är enklare att rikta rådgivningsverksamheten mot de uppsatta effektmålen

Eftersom de digitala kurserna och träffarna idag bestäms och i huvudsak utformas centralt hos Skogsstyrelsen och inte hos distrikten, ökar möjligheterna att styra rådgivningsverksamheten som helhet mot de uppsatta effektmålen. Under verksamhetsplaneringen är avsikten att koppla varje aktivitet/rådgivning mot de uppsatta effektmålen. Flera av de intervjuade understryker att det behövs en kombination av digitala och fysiska rådgivningar, och att de två kompletterar varandra. Det går exempelvis att inleda med mer ämnesövergripande kurser digitalt och därefter träffas i fält för att mer ingående diskutera och få praktisk kunskap i det aktuella ämnet. Detta anses vara ett angreppssätt som Skogsstyrelsen kan utveckla framöver. Vårt intryck från intervjuerna är att detta gäller arbetet med samtliga effektmål och att rådgivningsverksamheten bör planeras bättre utifrån ett sådant perspektiv.

Upplevda nyttor med digitalisering

Nedan presenteras intervjupersonernas identifierade nyttor med digitalisering av Skogsstyrelsens rådgivningsverksamhet.

Nya målgrupper. En av de identifierade nyttorna med Skogsstyrelsens digitala rådgivningsverktyg är att dessa har en större potential att nå ut till nya målgrupper samt en större mängd skogsägare. Genom digitala kurser och webbutbildningar kan man nå andra kategorier av skogsägare, bland annat de som bor längre bort och inte har möjlighet att ta sig till fysiska kurser och träffar. Enligt intervjupersonerna har Skogsstyrelsens digitala verktyg också inneburit att man har lyckats nå ut till fler kvinnor samt yngre, för vilka de fysiska formaten upplevts ha trösklar.

Ökad tillgänglighet. De digitala kurserna har också bidragit till en ökad tillgänglighet av kunskap. Bland annat kan fler personer delta vid varje kurstillfälle, jämfört med fysiska träffar/kurser som anordnas i en lokal. Alla får därmed samma möjlighet att ta del av Skogsstyrelsens rådgivning oberoende av var man bor. Därutöver innebär webbutbildningarna att man kan genomföra självstudier vilken tid i veckan och på dygnet man vill.

Totalt färre timmar per rådgivningstillfälle. Genom att delta på digitala träffar eller kurser innebär det att skogsägarna inte behöver lägga tid på att ta sig till en lokal eller plats där träffen/kursen äger rum.

Kunskapshöjning bland skogsägare. Genom Skogsstyrelsens digitala rådgivning har man lyckats höja den allmänna kunskapen hos skogsägare. Tack vare den digitala rådgivningen har Skogsstyrelsen lyckats plocka den lågt hängande frukten, vilket innebär att Skogsstyrelsen har lyckats nå ut till de skogsägare som generellt kan mindre om sin skog.

Skogsstyrelsens arbete blir effektivare. Övergången till en mer digitaliserad rådgivning innebär att Skogsstyrelsen kan vara mer effektiv i sitt arbete och få mer gjort med samma resurser, vilket i sin tur innebär kostnadsminskningar. Idag anordnas de digitala kurserna centralt tillsammans med en eller flera distrikt vilket innebär en effektivisering genom samarbete.

Kvalitetssäkrat underlag. Genom digitaliseringen av rådgivningsverksamheten finns det också större möjlighet att kvalitetssäkra underlaget inför kurserna eller träffarna. Likaså när det gäller det material som finns i webbutbildningarna. Detta material är granskat av experter. På så vis upplevs också Skogsstyrelsen mer enhetliga mot de skogligt aktiva.

Upplevda begränsningar och hinder med digitalisering

Nedan presenteras intervjupersonernas identifierade begränsningar med digitalisering av Skogsstyrelsens rådgivningsverksamhet.

Svårt att anpassa nivån och få till bra diskussioner. Vid digitala träffar upplevs det svårare att anpassa nivån på kursinnehållet eftersom det är svårare att veta vad deltagarna har för förkunskaper och om Skogsstyrelsen har nått ut till rätt målgrupp. Det upplevs också som svårt att få till bra diskussioner vid digitala kurser och träffar. Det blir ofta en monolog från representanterna från Skogsstyrelsen, alltså inte mycket interaktion och diskussion. De digitala träffarna innebär också en mindre möjlighet för deltagarna att träffa likasinnade och interagera.

Risk att inte nå vissa målgrupper. Om de allra flesta rådgivningar sker digitalt finns det en risk att den målgrupp som inte är van vid digitala tjänster missar rådgivning.

Risk att skogsägare går miste om praktisk erfarenhet. Det finns också en risk att ersätta, i allt för stor grad, praktisk kunskap med teoretisk kunskap. Den riktiga kunskapen kommer först när man gått runt och faktiskt räknat på ett hygge och diskuterat med andra vad som är bra och dåligt. All kunskap går inte att förmedla via en dataskärm det måste ses och göras i praktiken.

Svårare att bygga förtroende. Digitala verktyg kan innebära att rådgivningen anses som opersonlig och att Skogsstyrelsen därmed kan få svårt att bygga förtroende, innebärandes att skogsägare inte känner att de kan få den hjälp de behöver från Skogsstyrelsen.

Tid och resurser. Tid och resurser anses vara en konstant utmaning i digitaliseringsprocessen av Skogsstyrelsens rådgivning. Det saknas också tydlighet i processerna för att prioritera utveckling och förvaltning. Vad som prioriteras bestäms idag inte utifrån målgrupper eller effekt. Skogsstyrelsen har en begränsad kapacitet i utvecklingsteamet, och det tar därmed tid innan en ny tjänst är på plats.

Ett externt perspektiv: Skogsägarföreningarna upplever att deras flöden och processer inom rådgivningen är mer effektiva med övergången till digitalt format

I utvärderingen har vi genomfört intervjuer med bland annat skogsägarföreningar samt några länsstyrelser för att få ett externt perspektiv på Skogsstyrelsens rådgivningsverksamhet.

Skogsägarföreningarna uppger i intervjuerna att de erbjuder både grundläggande och fördjupande rådgivning och utbildningar. Dessa kurser täcker olika ämnen

såsom skogsskötsel, ekonomi, juridik och praktiska färdigheter som att köra motorsåg. Utbildningarna genomförs både via digitala plattformar och fysiska övningar. Vissa av föreningarna har dock kommit längre i sin digitalisering av utbildningarna än andra. Av de föreningar som har kommit längre i sitt digitaliseringsarbete använder man ofta en kombination av digitala och fysiska moment. Detta för att erbjuda en varierad och lättillgänglig utbildningsmiljö för sina medlemmar. En förening anger exempelvis att de använder en ”blended learning-modell” med webbaserade filmer, skogsexkursioner, webinarier och videomöten.

En av respondenterna från skogsägarföreningarna framhåller att utvecklingen av utbildningar och rådgivningskoncept framför allt har skett internt, men att de ibland även tagit in externa experter för att bygga sina utbildningar. Respondenten uppger att det idag sker en samverkan mellan föreningarna kopplat till utbildningar och kurser, vilket har effektiviserat de interna arbetsprocesserna. En annan respondent från skogsägarföreningarna upplever att föreningen har utvecklat affärsmodellen för rådgivningsverksamheten löpande och att det digitala formatet därmed har setts som en affärsstrategisk utveckling. Det har inneburit att man inom föreningen samverkat mer internt mellan olika avdelningar, bland annat mer med medlems och kommunikationsavdelningen. Därutöver upplevs de digitala kurserna och föreläsningarna enkla att repetera, vilket också effektiviserar processerna.

Liksom Skogsstyrelsen upplever respondenterna från skogsägarföreningarna att deras processer och flöden inom rådgivningen har blivit mer effektiva med övergången till det digitala formatet. Båda upplever bland annat att det idag sker en större samverkan internt kopplat till framtagande av utbildningsmaterial och genomförandet av själva utbildningarna och kurserna. Skogsägarföreningarna har dock i större utsträckning lyckats segmentera innehållet i deras rådgivningar och utbildningar. Det innebär att det finns en logik för nivå på rådgivningen kopplat till om rådgivningen genomförs fysiskt eller digitalt. Vilket sannolikt innebär en högre effektivitet i interna processer och flöden.

Vad gäller länsstyrelserna finns det en stor variation avseende hur och i vilken utsträckning de arbetar med att stödja skogsbruket och enskilda skogsägare genom olika insatser. Vissa av intervjupersonerna anger att de inte bedriver någon rådgivning eller utbildning alls då det inte är ett av länsstyrelsernas obligatoriska ansvarsområden. Av de intervjuade länsstyrelser som idag bedriver någon form av skoglig rådgivning genomförs i någorlunda liten utsträckning rådgivningen digitalt.

4 Slutsatser och rekommendationer

Övergripande slutsatser

Tillgängligheten till rådgivning har ökat med övergång till digitala format

Skogsstyrelsen har en utmanande uppgift i sin rådgivningsverksamhet. Målgruppen är bred och uppvisar stora variationer med avseende på drivkrafter, förutsättningar och behov i sitt brukande av skogen. Det är en betydande utmaning att ha ett rådgivningsutbud som möter detta på ett tillfredsställande sätt. Ett övergripande intryck från utvärderingen är dock att Skogsstyrelsen lyckas väl med att nå ut till målgrupperna med sina olika rådgivningsformat.

Utvärderingen visar att Skogsstyrelsen genom sin satsning på nya digitala rådgivningsformat ökat tillgängligheten till rådgivning. Myndigheten når ut till klart fler deltagare, inte minst gäller detta yngre målgrupper och kvinnor. Utvärderingen indikerar att det är i huvudsak nya grupper av deltagare man når ut till med de digitala formaten, snarare än att befintliga målgrupper ändrar sitt beteende i någon större omfattning. I begränsad utsträckning sker en beteendeförändring på så sätt att deltagare minskar sitt deltagande i fysiska rådgivningsformat, men i viss mån kan de digitala formaten även fungera som inkörsport till mer fördjupad och detaljerad rådgivning i fysiskt format.

Digitala och fysiska rådgivningsformat kompletterar varandra

Digitala verktyg har flera fördelar men är ingen universallösning för rådgivningsverksamheten. Det digitala formatet har sina tydliga fördelar i låga kostnader per deltagare, når ut brett till många deltagare och är uppskattat hos deltagarna för sin flexibilitet. Det kan också fungera som en inkörsport till fördjupad och praktisk kunskap.

Fysiska format uppskattas för möjligheter till platsspecifik anpassning och möjligheten till att utveckla och tillämpa praktiska kunskaper och åtgärder i skogen. Vidare framhålls i intervjuer och tidigare forskning möjligheter till interaktion mellan deltagare och rådgivare samt interaktion och lärande mellan deltagare om det görs i grupp.

Rådgivningsinsatserna har en viss effekt på deltagarnas beteende som leder till vidtagna åtgärder

Utvärderingen visar att deltagarna generellt är nöjda med Skogsstyrelsens rådgivning och ser en nytta med att delta i de olika rådgivningsformaten. Nöjdhet och nytta tenderar att värderas något högre för de fysiska formaten jämfört med de digitala och högst för individuell rådgivning i fält.

Det är svårt att isolera effekten av Skogsstyrelsens rådgivningsinsatser och effektkedjan från rådgivning/utbildning till effekter i skogen är komplex. Utvärderingen visar att Skogsstyrelsen är långt ifrån ensam spelare i "skogskunskapslandskapet", målgruppen inhämtar kunskap från många olika håll. Detta framgår av såväl enkätundersökningen som de berättelser som skogsägarna delat i intervjuer.

Utvärderingen visar att rådgivningen har en effekt på deltagarnas beteende men den är begränsad. Det är en relativt liten del av deltagarna som pekar på att de vidtagit åtgärder som en följd av rådgivningen. Tydligast är effekten på vidtagna åtgärder mot effektmålen ökad miljöhänsyn och mer varierad skog. Det är också mot dessa effektmål som störst andel skogsägare bedömer att deras vidtagna åtgärder har en effekt i skogen.

Effekterna av rådgivningen beror sannolikt även på målgruppens drivkrafter, förutsättningar och behov. Exempelvis är det totalt sett en liten andel av skogsägarna som har produktivitet och ekonomi som överordnade mål för sitt skogsägande. Däremot indikerar utvärderingen att det är en stor andel av de småskaliga, nya och relativt oerfarna skogsägarna, som har ett stort intresse i att ta ökad miljöhänsyn i sitt skogsbruk samt få till en mer varierad skog. Det är viktigt att Skogsstyrelsens utbud av rådgivning representerar detta.

Fysiska rådgivningsformat förefaller vara något mer effektiva än digitala, men kombinationen är mest effektiv

Utvärderingen visar att fysiska rådgivningsformat förefaller vara något mer effektiva i att generera effekter i skogen, än de digitala formaten. Individuell rådgivning i fält är den rådgivningsform som förefaller generera bäst effekt i skogen. Sannolikt beror detta på en kombination av en rådgivning med god kvalitet och konkretion samt skogsägarens motivation och ambition att vidta konkreta åtgärder.

Utvärderingen indikerar vidare att en kombination av fysisk och digital rådgivning visat sig ha bättre effekt än de digitala och fysiska formaten var och ett för sig. Detta stärker bilden av digitala och fysiska rådgivningsformat som komplementära och att rådgivningsutbudet bör planeras utifrån detta och förhålla sig till styrkorna med de olika formaten.

Det finns ett stort intresse och potential för utveckling av rådgivning mot effektmålet ökad miljöhänsyn

Vi har i våra intervjuer med skogsägare identifierat ett stort intresse för att arbeta mot effektmålet om ökad miljöhänsyn bland mindre och nya skogsägare som inte har produktivitet eller ekonomi som överordnat mål för sitt skogsbruk. Många skogsägare i denna målgrupp har deltagit i digitala utbildningar och/eller träffar, bland annat kopplat till hyggesfritt skogsbruk och andra alternativa skogsskötselmetoder. Ett intryck vi fått är att dessa nu verkar sökande om vad som är rätt åtgärder och hur de kan komma vidare med att vidta rätt åtgärder. Samtidigt finns många åsikter om vad som är rätt åtgärder ur klimat- och miljöhänsyn. Vår uppfattning är att Skogsstyrelsen har en viktig roll att tillhandahålla objektiv utbildning och rådgivning inom området.

Det digitala rådgivningsutbudet bör vidare utökas inom detta område och fokusera på åtgärder rörande klimatpåverkan och klimatanpassning, bevarande av biologisk mångfald och andra naturvärden.

Rekommendationer för fortsatt utvecklingsarbete

Nedan sammanfattar vi våra rekommendationer inför fortsatt utvecklingsarbete på Skogsstyrelsen.

Analysera och tydliggör Skogsstyrelsens roll på marknaden och i förhållande till andra aktörer

Skogsstyrelsen är långt ifrån ensam aktör i vad vi tidigare kallade skogs-kunskapslandskapet. Målgrupperna tillgodogör sig information och råd från en mängd olika källor och aktörer. 80 procent av dem som besvarat enkäten i denna utvärdering har tagit del av rådgivning från andra aktörer än Skogsstyrelsen. Samtidigt uppfattas bland skogsägarna att Skogsstyrelsen har en särställning som oberoende och objektiv aktör med hög trovärdighet. Skogsstyrelsen bör dock som en del av sitt utvecklingsarbete analysera vilken roll man ska ha som rådgivningsaktör. Det är också en fråga om att få ut största möjliga nytta för sina begränsade resurser. Exempel på frågor att ställa sig är: Vad erbjuder andra aktörer till liknande målgrupper som Skogsstyrelsen arbetar mot? Vilka tematiker/områden/utmaningar ska Skogsstyrelsen prioritera i sin rådgivningsverksamhet? Ska vissa målgrupper prioriteras i verksamheten och i så fall vilka? Varför?

Vissa områden och målgrupper kanske bör prioriteras ned då dessa är viktiga målgrupper för till exempel skogsägarföreningarna och andra aktörer inom skogsbruket. Skogsstyrelsen bör föra en aktiv dialog och samverka med andra aktörer som erbjuder rådgivning för att säkerställa att målgrupperna får del av rådgivning av hög kvalitet. En strategi kan även vara att satsa på utbildning till andra aktörer inom skogsnäringen som i sin tur når ut till många skogsägare.

Analysera och utgå från målgruppernas behov

Vi har i denna utvärdering kunnat visa att drivkrafter, förutsättningar och behov varierar mellan olika grupper av skogsägare. Storleken på fastigheten, målsättningar, kunskapsnivå, grad av aktivitet i sitt brukande av skogen påverkar vilka delar av rådgivningsutbudet som målgrupperna tar del av och i vilken mån de omsätter sina kunskaper i åtgärder.

Skogsstyrelsen bör utveckla anpassade rådgivningstjänster för olika typer av skogsägare. Detta kan inkludera specialiserade rådgivare för olika områden, till exempel ekonomi, alternativa skogsskötselåtgärder, biologisk mångfald eller klimatanpassning. Genom att erbjuda anpassad rådgivning kan Skogsstyrelsen bättre möta skogsägarnas specifika behov och hjälpa dem att fatta informerade beslut.

Segmentera innehållet i rådgivning och utbildningar

Med utgångspunkt i analysen av målgruppernas behov rekommenderar vi att Skogsstyrelsen segmenterar innehållet i rådgivningsverksamheten. Bland annat med avseende på följande:

- Digitala rådgivnings- och utbildningsformat verkar fungera väl för att väcka intresse, bidra med grundläggande kunskaper och kunskaper om typåtgärder för olika syften. Dessa bör syfta till att nå ut brett över hela landet oavsett var skogsägaren bor eller har sin skogsfastighet och till en bredd av deltagare.
- Fysiska rådgivningsformat passar bra för lärande och demonstration av konkreta åtgärder. Det fysiska formatet underlättar även lärande mellan

deltagare och anpassning av rådgivningen för ett specifikt ändamål, objekt eller kunskapsnivå och intresse hos deltagare,

- Skapa ”kompetensutvecklingskedjor” i utbudet för att uppnå effekter i skogen. Utvärderingen indikerar att digitala och fysiska format kompletterar varandra och det bör finnas spår eller kedjor att följa genom utbudet. Från breda informativa utbildningar till konkret rådgivning och demonstration av olika åtgärder med tydlig koppling till effektmålen. Detta kan även innefatta att Skogsstyrelsen bör kunna ”slussa” eller hänvisa skogsägare till olika experter hos andra aktörer inom skogsnäringen eller till att köpa specialiserade tjänster.
- Förutsättningarna att arbeta med olika åtgärder skiljer sig över landet. Därför finns det en styrka i att kunna anpassa rådgivningsverksamheten efter regionala behov, exempelvis med regionalt anpassade moduler i ett rådgivningserbjudande där vissa övergripande delar kan vara gemensamma oavsett var i landet skogsägaren har sin fastighet.
- Tydliggör syfte och mål för olika delar och format i utbudet. Det underlättar för både verksamheten och deltagare om det finns en tydlighet i syfte och förväntat resultat för olika delar i utbudet.

Utveckla samverkan med andra aktörer som en del i utvecklingen av rådgivningsverksamheten

Skogsstyrelsen bör utveckla sin samverkan med andra aktörer inom rådgivningsverksamheten. Genom att etablera och upprätthålla nära samarbeten kan Skogsstyrelsen dra nytta av olika kompetenser och resurser för att bättre kunna genomföra sitt arbete. Samarbetet kan omfatta kunskapsutbyte, gemensamma forskningsprojekt, gemensam planering och genomförande av skogsbruk, samt delning av bästa praxis och erfarenheter. Genom att arbeta tillsammans med olika intressenter kan Skogsstyrelsen få en bredare förståelse för sin målgrupp och skapa en starkare och mer sammanhållen strategi för sin rådgivningsverksamhet. Baserat på intervjuerna med regionala skogsföreningar finns det en tydlig uppfattning om att det finns potential för ett bättre samarbete mellan Skogsstyrelsen och andra organisationer som erbjuder utbildning och rådgivning.

Utforska möjligheterna att kombinera styrkan i fysiska format inom de digitala verktygen

Med teknikutvecklingen kommer ökade möjligheter att kombinera styrkan med de fysiska formaten i det digitala utbudet. Olika aspekter som kan behöva förstärkas i det digitala utbudet är **ökad interaktion mellan deltagare** samt **individuell rådgivning** med stöd av Mina Sidor för att komma nära målgrupperna. Sannolikt kommer detta att vara en läroprocess för både skogsägare och Skogsstyrelsen att utveckla utbudet och innehållet i de digitala rådgivningsformaten på detta sätt. Detta kommer även att ställa andra krav på den enskilde rådgivaren att kunna hantera det digitala formatet, mer om detta under nästa punkt.

Vidare bör Skogsstyrelsen utforska hur AI kan nyttjas för att individualisera rådgivning via Mina Sidor.

Satsa på kompetensutveckling av den egna personalen

Övergången till digitala format kommer att ställa andra krav på kompetens hos de rådgivare som arbetar med dessa format, jämfört med att agera rådgivare i mer traditionella former, exempelvis i fält. Kompetensen skiljer sig sannolikt betänkligt mellan att vara rådgivare i ett digitalt format och att arbeta med rådgivning i fält. Skogsstyrelsen bör därför se över sin strategi för kompetensutveckling av personal som arbetar med rådgivning, såväl centralt som regionalt utifrån nya krav på denna roll.

Följ upp genomförda rådgivnings- och utbildningsinsatser och utveckla rutiner och processer för lärande inom organisationen

För att lyckas med den digitala omställningen i verksamheten är det viktigt att Skogsstyrelsen kontinuerligt utvärderar och förbättrar sina digitala verktyg och resurser. Genom att samla in feedback från användare, genomföra användartester och hålla sig uppdaterade om de senaste teknologiska trenderna kan Skogsstyrelsen säkerställa att deras digitala rådgivning och utbildning är av högsta kvalitet och motsvarar behoven hos befintliga och blivande skogsägare.

Skogsstyrelsen bör utveckla rutiner för att följa upp genomförda rådgivningsinsatser och skapa ett lärande baserat på dessa. Detta bör kunna organiseras centralt men tillgängliggöras även för distrikten. Detta ger snabb feedback till rådgivningsverksamheten hur olika delar av utbudet fungerar för deltagarna. Det är också viktig information att kunna skapa lärandeprocesser kring för rådgivare, exempelvis bygga dialog kring vad som fungerar bra och mindre bra och varför.

5 Bilaga enkätundersökning

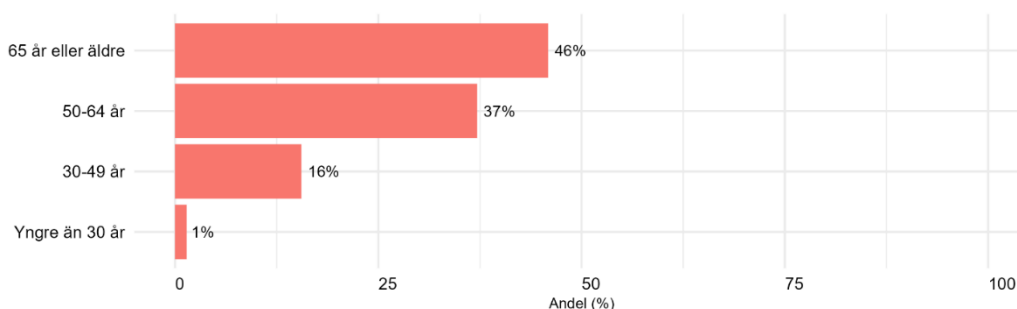
Enkät

Enkäten skickades ut till totalt 10 849 personer som deltagit i någon form av rådgivning hos Skogsstyrelsen under perioden 2017-2022. Av dessa erhöles 575 ”hårda studsar”, det vill säga mottagare vars mailadress inte längre var aktiv eller som var felstavad. Således nåddes 10 274 personer av enkäten. Av dessa svarade 1 901 vilket motsvarar en svarsfrekvens på 18%. Det bör även tilläggas att 486 personer påbörjat enkäten, men inte fullföljt den. 1 901 svarande i undersökningen ger ett mycket bra underlag för statistiska analyser och goda möjligheter att besvara utvärderingsfrågorna med en hög grad av tillförlitlighet i svaren.

Beskrivning av urval

Följande avsnitt redovisar svaren på enkätens inledande frågor. De inledande frågorna syftade till att undersöka bakgrundsvariabler för att beskriva respondenterna och undersöka urvalet. Figur 19 visar att en stor majoritet av respondenterna är 50 år eller äldre (83 procent) och 1 procent har svarat ”Yngre än 30 år”.

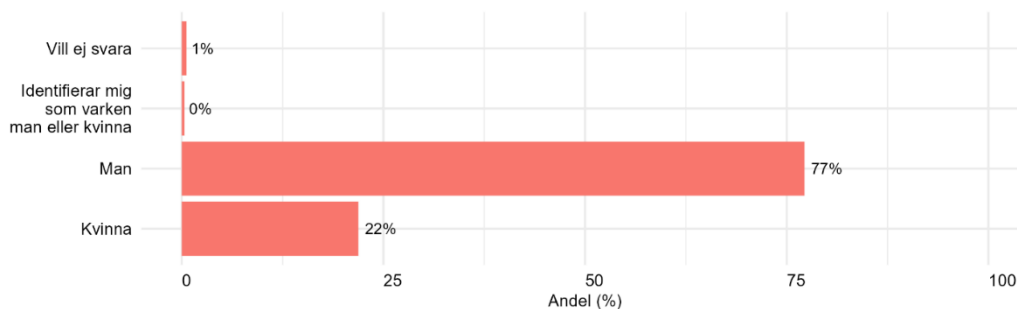
Figur 18. Åldersfördelning bland respondenter.

Figur 20 visar att det är en tydlig överrepresentation bland män, 77 procent. Av de drygt 10 000 personer som mottog enkäten var andelen män något lägre: 72 procent. Tidigare studie från Skogsstyrelsen, med statistik från 2022, visar att 61 procent av skogsägarna i Sverige 2022 var män. Majoriteten av skogsägarna i Sverige är därmed män men med en mindre könsskillnad totalt jämfört med de som har besvarat enkäten³

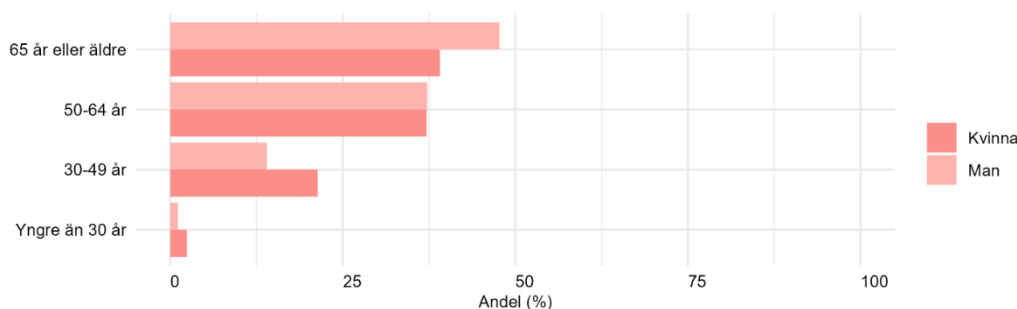
³ Jämställdhet i skogen - <https://www.skogsstyrelsen.se/statistik/statistik-efter-amne/jamstallldhet-i-skogen/>

Figur 19. Könsfördelning bland respondenter.

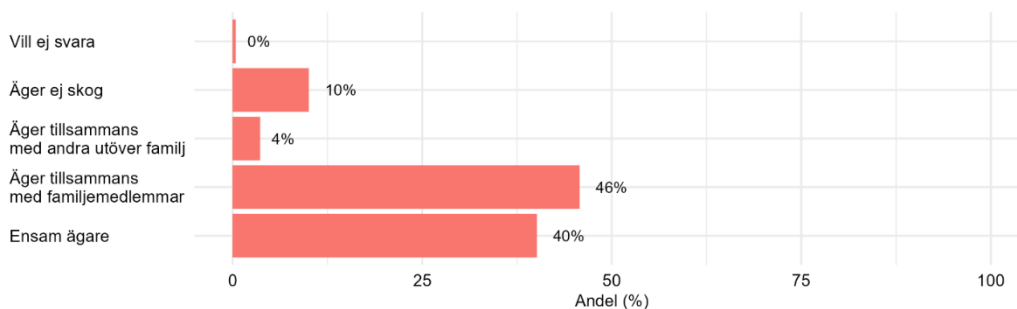
Figur 19 och 20 har visat att det finns en tydlig överrepresentation bland individer äldre än 50 år och män. Vidare studeras hur dessa andelar förhåller sig till varandra för att undersöka om det finns könsskillnader inom de olika åldersgrupperna. Exempelvis om det är en större andel kvinnor i de yngre åldersgrupperingarna. Figur 21 visar att andelen kvinnor är större bland de yngre åldersgrupperna. Exempelvis är nästan 25 procent av kvinnorna yngre än 50 år, motsvarande siffra för männen är 15 procent.

Figur 20. Åldersfördelning bland män och kvinnor.

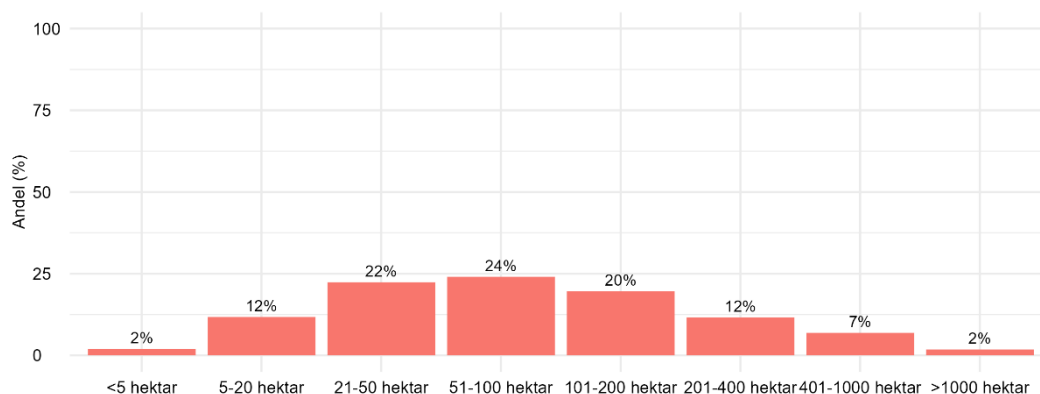
Det finns två typer av ägande som dominerar bland respondenterna: ensam ägare och ägande av skog tillsammans med familjemedlemmar.

Figur 21. Ägandeform

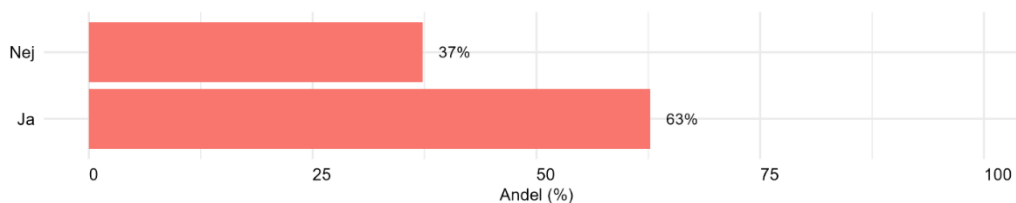
Störst andel av respondenterna har besvarat att deras skogsinnehav omfattar mellan 51-100 hektar, 24 procent. En majoritet, ungefär 60 procent, har ett skogsinnehav på 100 hektar eller mindre.

Figur 22. Fråga: Ungefär hur många hektar omfattar ditt skogsinnehav?

En majoritet har svarat att de är bosatta inom samma kommun som merparten av sitt skogsinnehav (63 procent).

Figur 23. Fråga: Är du bosatt inom samma kommun som där merparten av ditt skogsinnehav finns?

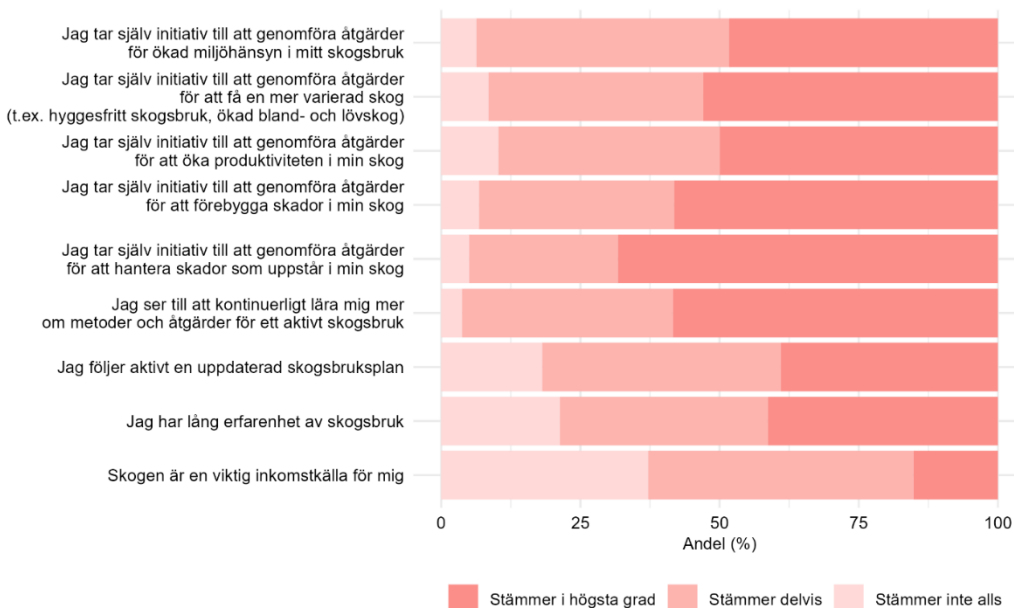
En majoritet bedömer att följande påståenden i högsta grad stämmer in på individen som skogsägare (se Figur 25):

- Jag ser till att kontinuerligt lära mig mer om metoder och åtgärder för ett aktivt skogsbruk
- Jag tar själv initiativ till att genomföra åtgärder för att förebygga skador i min skog
- Jag tar själv initiativ till att genomföra åtgärder för att öka produktiviteten i min skog
- Jag tar själv initiativ till att genomföra åtgärder för att få en mer varierad skog

Vidare bedömer enbart 15 procent att skogen är en viktig inkomstkälla. Trots detta tycks intresset vara stort till att ta egna initiativ för att genomföra åtgärder.

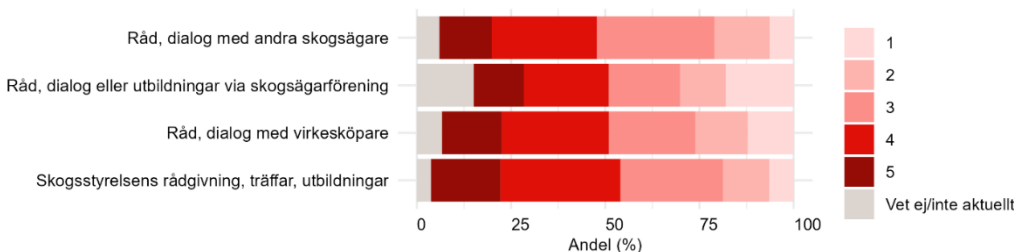
Figur 24. Fråga: Hur väl passar följande påståenden in på sig som skogsägare?

Kunskapsnivå

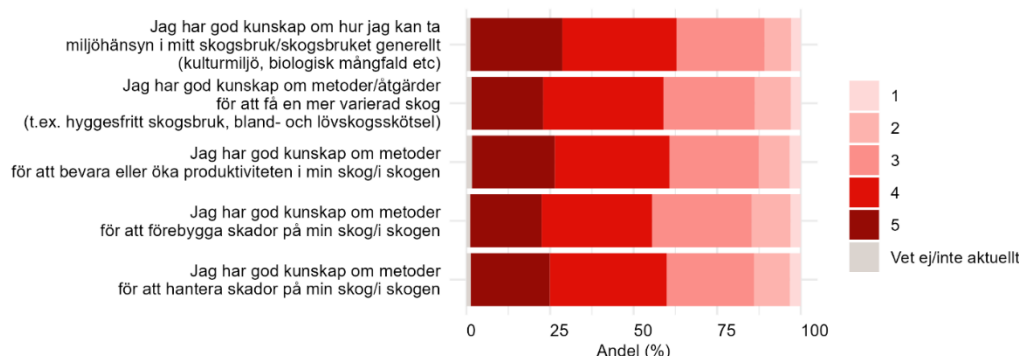
Följande avsnitt redovisar svaren där respondenter har fått skatta kunskapsnivå om att bruka skog och vilka aktörer som är viktiga för att erhålla kunskap. Figur 26 visar att Skogsstyrelsen rådgivningar, träffar och utbildningar är den kategori som störst andel bedömer som den viktigaste (19 procent). Skillnaderna är däremot små: Råd, dialog eller utbildningar via skogsägarföreningar bedömer lägst andel som mycket viktigt (13 procent).

Figur 25. Hur viktiga är följande aktörer/personer för att få kunskap om hur du ska bruka din skog/skogen? Ange på skala 1-5 där 1 = inte alls viktigt och 5 = mycket viktigt.

Det område som störst andel bedömer sig ha mycket god eller ganska god kunskap inom är kopplat till miljöhänsyn med drygt 62 procent. Samtliga områden bedömer en majoritet att kunskaperna är goda eller mycket goda inom (svaret 4 eller 5).

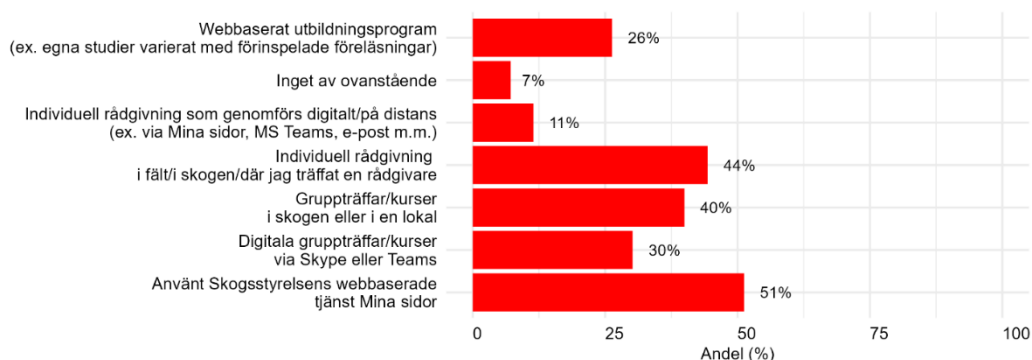
Figur 26. Fråga: Hur bedömer du din kunskapsnivå inom följande områden? Ange på skala 1-5 där 5 = mycket god.

Rådgivning och utbildning

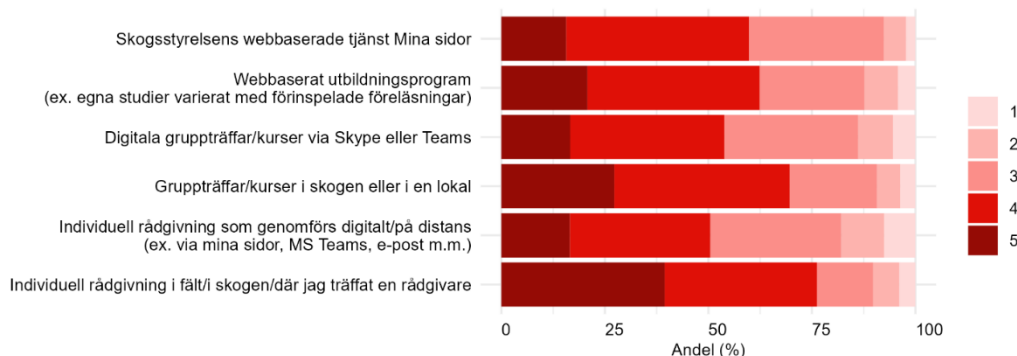
Följande del redovisar svaren på enkätfrågor kopplade till rådgivning och utbildning som individen har deltagit i de senaste fem åren. Den vanligaste formen av rådgivning eller utbildning som respondenterna har nyttjat är Skogsstyrelsens tjänst Mina sidor, drygt 50 procent av respondenterna har använt denna tjänst. Enkäten inkluderade även en fråga om individen har nyttjat den nya versionen av Mina sidor som lanserades i januari 2023, 31 procent uppgav att de hade använt tjänsten.

Figur 27. Fråga: Ange vilken form av rådgivning eller utbildning från Skogsstyrelsen du har tagit del av de senaste fem åren.

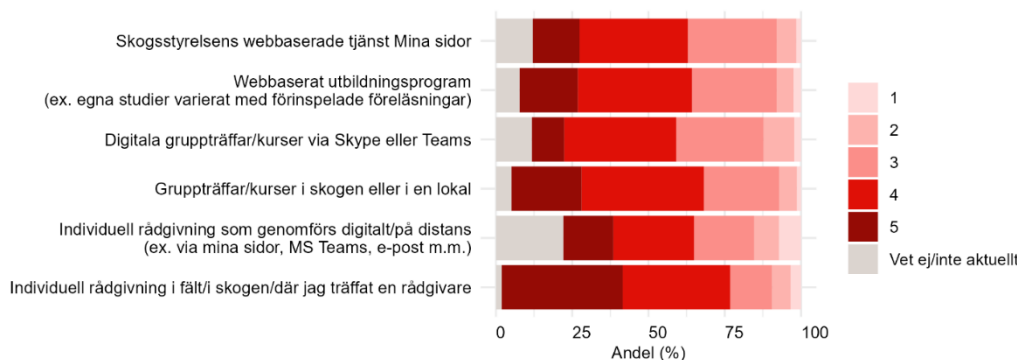
Individerna tycks vara mest nöjda med den rådgivning som ges i fält/i skogen. Med undantag för tjänsten Mina sidor så har 40-60 procent svarat ”vet ej/inte aktuellt” på hur nöjda de är med respektive rådgivningsform. De som har svarat att det inte har varit aktuellt exkluderas från Figur 27 och figuren studerar därmed enbart de individer som har gjort en bedömning från 1-5. Andelen som har besvarat 5 (mycket nöjd) är 39 procent avseende individuell rådgivning i fält/i skogen jämfört med 17 procent för de som har genomfört individuell rådgivning som genomförs digitalt eller på distans. Även avseende gruppträffar/kurser så är det en större andel mycket nöjda för fysiska tillfällen jämfört med digitala träffar (27 procent mot 17 procent). Störst andel som har besvarat 1 (minst nöjd) är även avseende individuell rådgivning som genomförs digitalt/på distans, 8 procent.

Figur 28. Fråga: Är du nöjd med den rådgivning/utbildning som du tagit del av via Skogsstyrelsen? Ange på skala 1-5 där 1 = inte alls nöjd och 5 = mycket nöjd

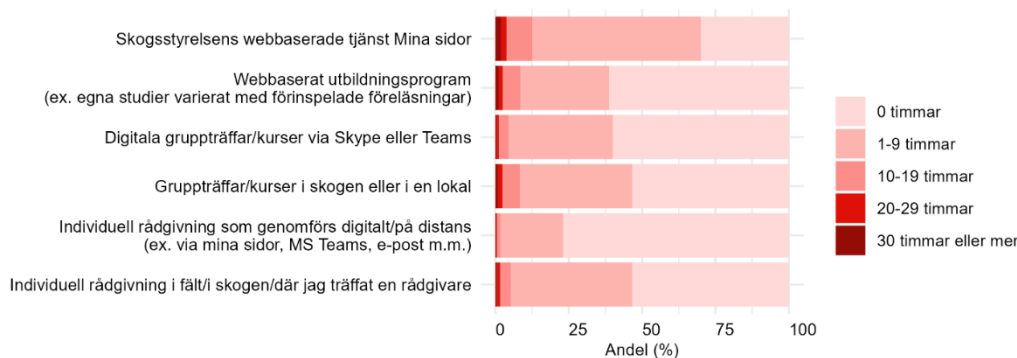
Även avseende uppskattad nytta av rådgivningen eller utbildningen bland individerna är det skillnad mellan fysiska och digitala träffar.

Figur 29. Fråga: Hur stor nytta anser du att du haft av den rådgivning/utbildning som du tagit del av via Skogsstyrelsen? Ange på skala 1-5 där 1 = ingen nytta och 5 = mycket stor nytta.

Med undantag för tjänsten Mina sidor uppskattar en majoritet av respondenterna att de har lagt noll timmar på de olika typer av rådgivningar/utbildningar som erbjuds av Skogsstyrelsen under det senaste året.

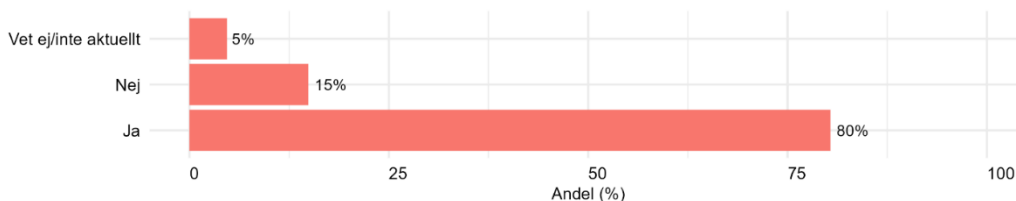
Figur 30 Fråga: Under det senaste året, hur mycket tid uppskattar du att du sammantaget lagt på följande som erbjuds av Skogsstyrelsen?

Nästan 2/3 uppger att de lägger tiden på att delta i Skogsstyrelsens digitala kurser och rådgivningar på kvällstid. Ungefär 1/3 uppger att de gör det på dagtid och resterande (drygt 1 procent) uppger göra det på nattid.

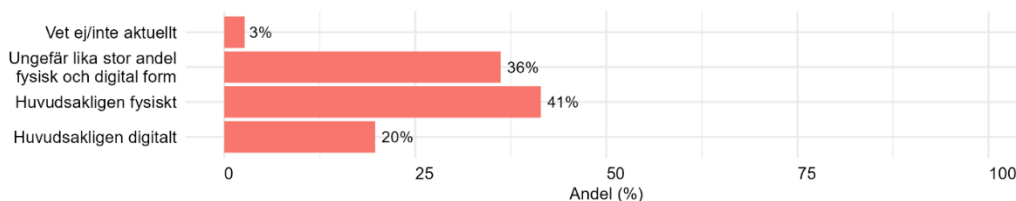
80 procent uppger att de tar del av rådgivning eller utbildning av andra aktörer än Skogsstyrelsen.

Figur 31. Tar du del av skoglig rådgivning eller utbildning som erbjuds av andra aktörer än Skogsstyrelsen, till exempel skogsägarföreningar, virkesköpare eller skogsbolag?

Avseende rådgivningar eller utbildningar som erbjuds av andra aktörer än Skogsstyrelsen är det en större andel som deltar huvudsakligen fysiskt med dessa. Drygt 41 procent av individerna svarar att de deltar rådgivningar med andra aktörer huvudsakligen fysiskt mot 20 procent huvudsakligen digitalt.

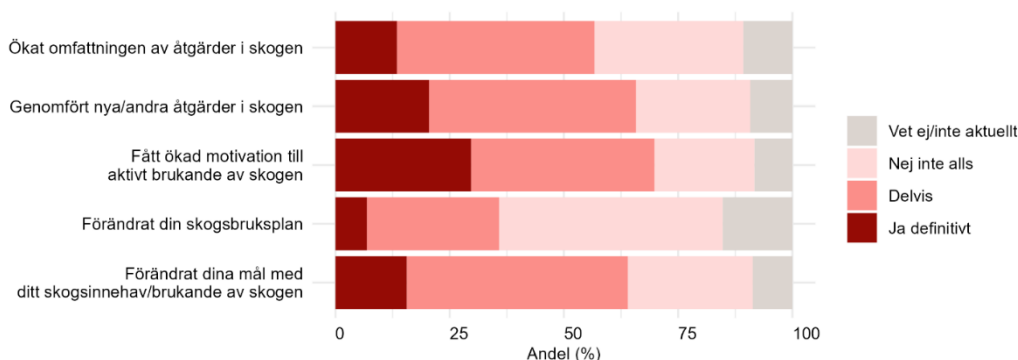
Figur 32. I vilken form deltar du huvudsakligen i rådgivning eller utbildning som erbjuds av andra aktörer än Skogsstyrelsen?

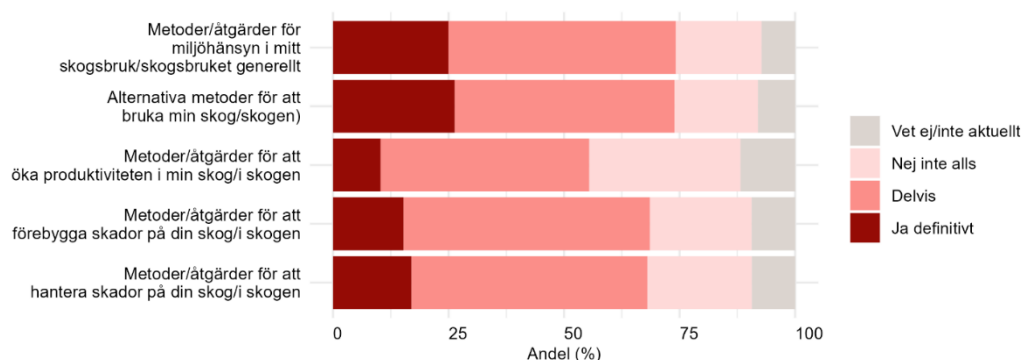
Nyttan med och effekter av rådgivning och utbildning

De mest effektiva rådgivningarna/utbildningarna avseende kunskap tycks vara tillfällen kopplade till att öka motivationen till att aktivt bruka skogen.

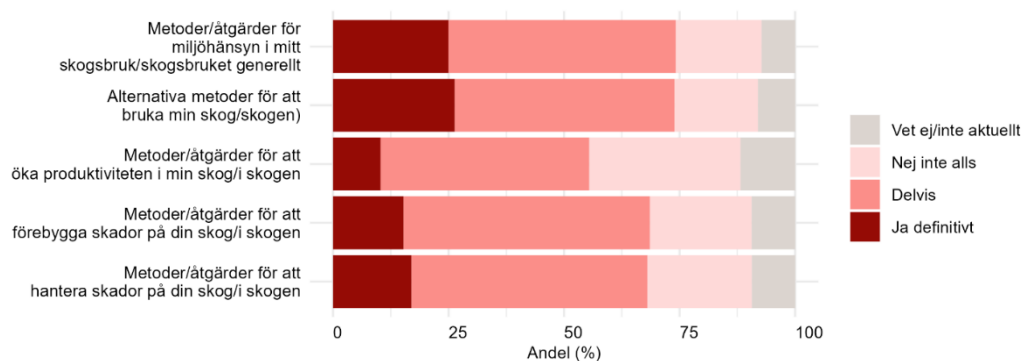
Figur 33. Har du genom Skogsstyrelsens rådgivning/utbildning fått kunskaper som bidragit till att du...

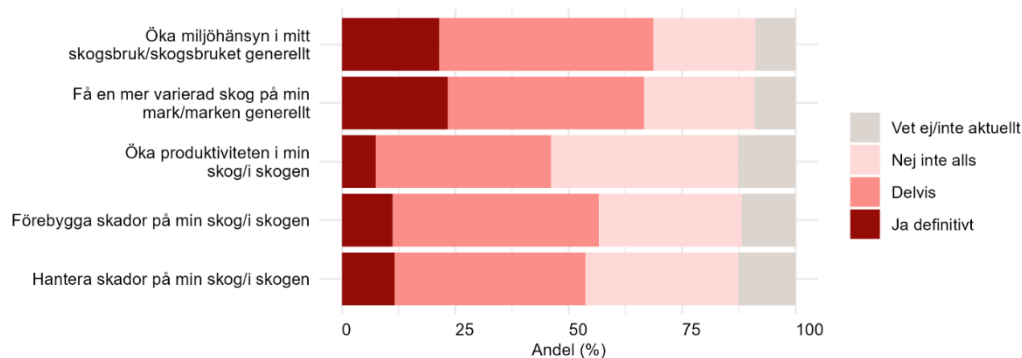
Figur 34. Har du genom Skogsstyrelsens rådgivning/utbildning fått ökad kunskap om...

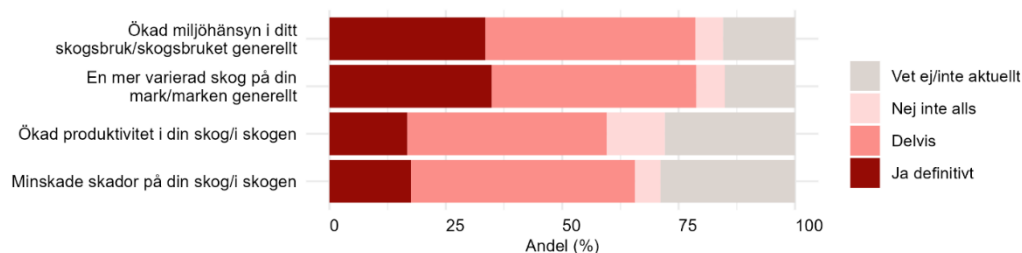
Figur 35. Har du genom Skogsstyrelsens rådgivning/utbildning fått ökad kunskap om...

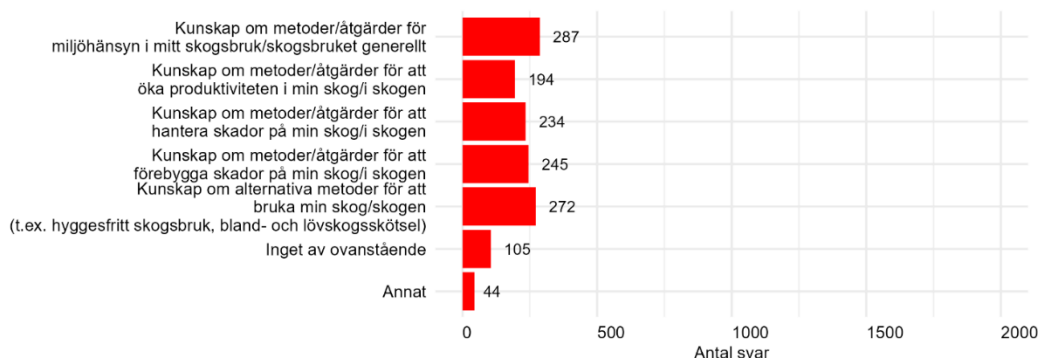
Figur 36. Har Skogsstyrelsens rådgivning/utbildning bidragit till att du vidtagit åtgärder för att...

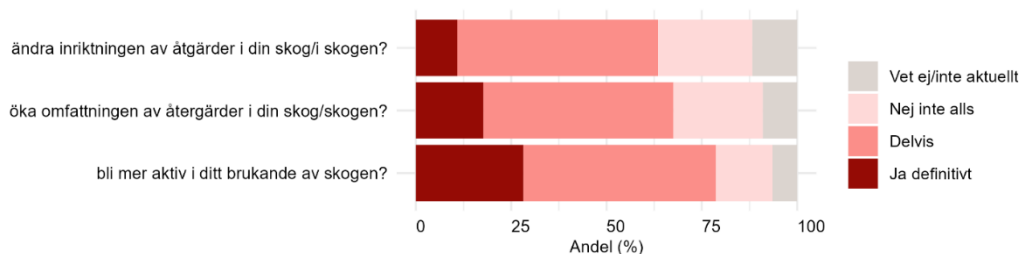
Figur 37. Bedömer du att de åtgärder du vidtagit bidragit till...

Figur 38. Fråga: Upplever du att du får stöd av Mina Sidor i något av följande? Möjligt att välja flera alternativ.

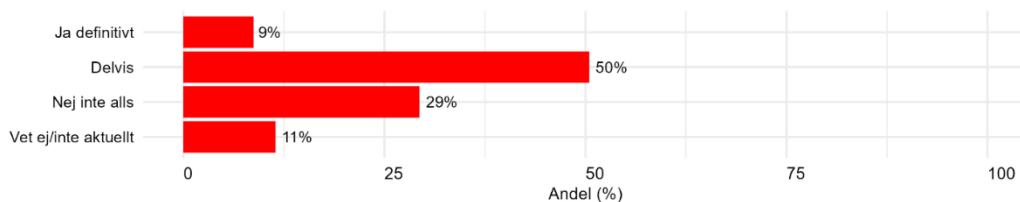

Figur 39. Medför tillgången till Mina Sidor att du kan...

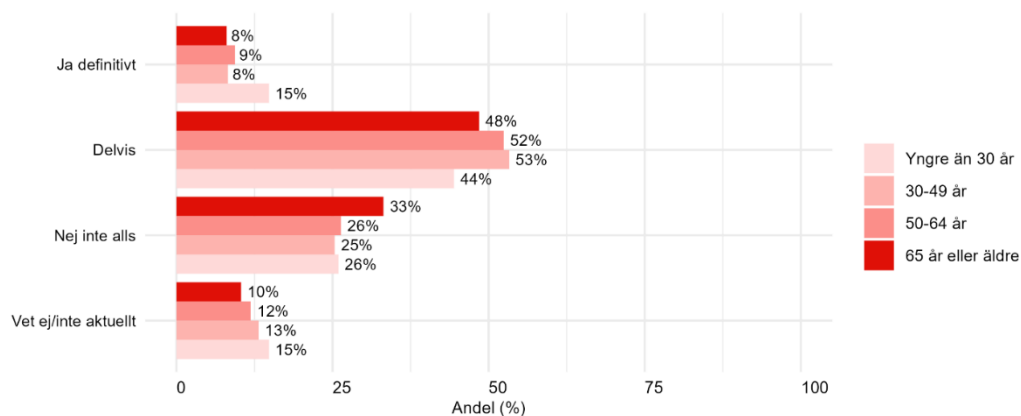
Drygt hälften anser att digitala skogsträffar delvis kan ersätta fysiska skogsträffar. Däremot är det tydligt att de allra flesta inte ser att det är möjligt att helt ersätta de fysiska skogsträffarna.

Figur 40. Anser du att Skogsstyrelsens digitala skogsträffar kan ersätta fysiska skogsträffar?

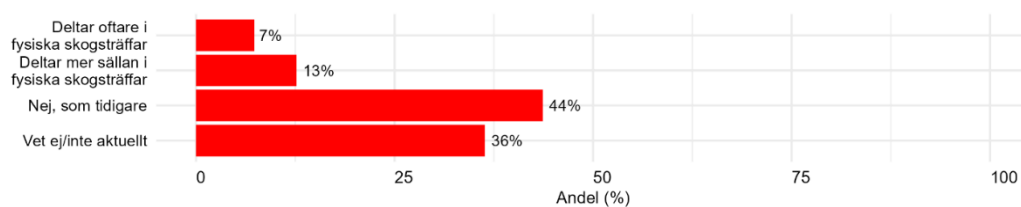

Figur 41 visar att det finns skillnader i synen på om digitala kan ersätta fysiska skogsträffar. 15 procent av respondenterna inom den yngsta kategorin svarar ”ja definitivt” på frågan om digitala skogsträffar kan ersätta fysiska skogsträffar. Motsvarande andel för övriga grupper är 8-9 procent.

Figur 41. Anser du att Skogsstyrelsens digitala skogsträffar kan ersätta fysiska skogsträffar? Uppdelat på ålder.

Figur 42. Har ditt deltagande i Skogsstyrelsens fysiska skogsträffar förändrats när det finns digitala skogsträffar?

VI ÄR WSP

WSP är en av världens ledande rådgivare och konsultbolag inom samhällsutveckling. Med cirka 55 000 medarbetare i över 40 länder samlar vi experter inom analys och teknik, för att framtidssäkra världen.

Tillsammans med våra kunder tar vi fram innovativa lösningar för en mänsklig, trygg och välfungerande morgondag. Vi planerar, projekterar, designar och projektleder olika uppdrag inom transport och infrastruktur, fastigheter och byggnader, hållbarhet och miljö, energi och industri samt urban utveckling. Så tar vi ansvar för framtiden.

wsp.com